

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Псэуплэ сертификатхэр аритыжъыгъэх

Федеральнэ программэу «Къуаджэм социальнэ хэбоньгъэ егъэшъыгъэныр» зыфиорэм къыдхэлъытагъ специалист ыкIи унэгъо ныбжьыкIэу къоджэ псэуплэхэм ащылажъэхэрэм псэукIэ амалэу ялэр нахьышIу шыгъэныр. Ащ тегъу 2006 — 2011-рэ илгъэхэм къакоцI пстэумкIи сертификати 176-рэ Адыгеим щаратыгъ. Мары джыри ащ фэдэу унэгъо ыкIи специалист ныбжьыкIэу нэбгырэ 25-мэ япсэукIэ нахьышIу ашы-нэу амал ялэ хъугъэ. Тыгъуасэ АР-м и Лышъхъэу ТхьакIуцынэ Аслъан ахэм псэуплэ сертификатхэр аритыжъыгъэх. Пстэумэ апэу ар ныбжьыкIэхэм къафэгъушIуагъ, псауныгъэ ялэнэу, ягъхэлъхэр къадэхъунхэу къафэлъэуагъ.

— Мыщ фэдэ тхылъхэр зэраттыхэрэр апэрэпышъ, ащ лъэшэу тыцэгъушIу-кIы ыкIи тырэгъушхо, — къыуагъ ащ. — Къоджэ псэуплэхэм язэтэгъэпсыхъан имызакъоу, ИофшIэплэ чIыплэхэр нахьы-бэу ахэм къащызэлухыгъэнхэр, специ-

алист дэгъухэр ащылэжъэнхэр типшъэ-рылгъ шъхьалэхэм ащыщ. Арышъ, та-пэки псэуплэ ягъэгъотыгъэныр амалэу щылэмкIэ лъыдгъэкIотэщт.

«Къуаджэм социальнэ хэбоньгъэ егъэшъыгъэныр» зыфиорэ программэм игъэцэкIэн мэкъумэщ хъызмэтымкIэ Министерствэм фэгъэзагъэу щыт, ау мы отраслэм шылажъэхэрэм язакъоп псэукIэ амалэу илэр нахьышIу шыгъэ-нымкIэ Иэпылэгъу зэрагъэгъотырэр. Псэуплэ сертификатхэр зэратыжъыгъэ-хэм ахэтых псауныгъэм икъэухъумэн, культурэм, гъэсэныгъэм япхыгъэ учреж-дениехэм яИофшIэхэри. ГушыIэм пае, Блэгъожь Оксанэ Теуцожь районым ит къуаджэу Нэшъукъуае дэт еджаплэм шырегъаджэ, КЫКI Эльмирэ Теуцожь район сымэджэщым ибухгалтер, Ната-лья Усольцевар станицэу Келермесскэм дэт еджаплэм икIэлэгъадж.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу А. К. ТхьакIуцынэм фэкло

Лыгъэныгъэ зыфэсшIырэ Аслъан Кытэ ыкIор!

Иоф зыщызэдэтшIэгъэ лъэхъаным Иэпылэгъу укызызэрсфэхъугъэм пае инэу сыщфэраз.

Тазыфагу илэ хъугъэ зэдэлэжъэныгъэу шIуагъэ къэзытырэр лыкIотэнэу сэгугъэ. О пшъхъэки, уиунагъокIи, уигупсэ цыфхэмкIи гъэхъагъэхэр шъушIыныхэу, щылэкIэшIу шъуиIэнэу сышъуфэлъало.

Урысые Федерацием регион хэбоньгъэмкIэ иминистрэу В. Ф. БАСАРГИН

АнаIэ тырагъэтыщт

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТхьакIуцынэ Аслъан ОАО-у «Зарубеж-водстроим» игенеральнэ директорэу Евгений Гудзенчук тыгъуасэ ИофшIэгъу зэлукIэгъу дырилагъ. Иофтхьабзэм хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, АР-м мэкъу-мэщым-кIэ иминистрэу Юрий Петровыр, феде-ральныйнэ къэралыгъо учреждениеу «Мэ-къумэщ чIыгъухэм ямелиорациекIэ ыкIи псыр алэкIэгъэхъэгъэнымкIэ гъэлоры-шIаплэу АР-м щылэр» зыфиорэм ипа-щэу Оелыкъо Аслъан.

Иофгъо шъхьалэу къэзэрэугъонгъэ-хэр зытегушIагъэхэр Шапсыгъэ псы-убытыплэм игъэцэкIэжъын зэрэлъы-кIуатэрэр, гумэкIыгъоу, щыкIагъэу щы-лэхэр дэгъэзыжъыгъэнхэм фэшI шIэгъэн фаехэр арых.

Ащ игъэцэкIэжъын ТэхьутэмькIэе районым щыпсэурэ цыфхэмкIэ мэхъ-нэшхо зэриIэр, псэолъэшI ИофшIэнхэр зэрэзэхашэрэм ахэр зэригъэгумэкIы-хэрэр къыдэлъытагъэу проектым иплан шIокI имылэу гъэцэкIэгъэн зэрэфаер ТхьакIуцынэ Аслъан пэублэм анахь шъхьалэу къышIуагъ. Джащ фэдэу псыубытыплэр агъэцэкIэжъыным те-гушIэхэ зэхъум къуаджэхэу Афыпсы-пэ, Пэнэхэс, Псэитыку, Хъаштыку ащып-сэухэрэр охьтэ гъэнэфагъэм зэрыкIо-цтхэ гъогу тедзэр планым зэрэхагъэжы-гъэм гумэкIыгъуабэ къызэрэзыхы-гъэр ыкIи ащ хэкIыплэ къыфэгъотыгъэн зэрэфаер республикэм и пащэ къа-рыуагъ. Федеральнэ гупчэм къафитIуп-щырэ ахьщэр игъом гъэфедэгъэн ыкIи а лъэныкъомкIэ ОАО-у «Зарубежвод-

строим» иИофшIэн нахь ыгъэлъэшын зэрэфаери ащ ипащэ рыуагъ.

— Цыфхэр зыгъэгумэкIырэ Иофы-гъохэр зэшIотхыныр, амалэу щылэмкIэ ахэм Иэпылэгъу тафэхъуныр — джары пшъэрылгъ шъхьалэу тилэр. Шапсыгъэ псыубытыплэм игъэцэкIэжъын Тэхьутэ-мыкIэе районым щыпсэухэрэм ямы-закъоу, республикэмкIи мэхъанэшхо иI. Ар зэшIохыгъэ зэрэхъурэм ренэу тынаIэ тет, тапэки арэушIтэу щытыщт, — къыуагъ ТхьакIуцынэ Аслъан.

Мы псэуалъэм, гъогум яшIын зэрэ-лъыкIуатэрэм тэрэзэу лъыплъэгъэным, щыкIагъэхэр псынкIэу дэгъэзыжъы-гъэнхэм афэшI АР-м и Лышъхъэ мыщ дэжъым Къумпыл Муратэ пшъэрылгъ гъэнэфагъэхэр щыфишIыгъэх.

Евгений Гудзенчук къызэриуагъэм-кIэ, псэолъэшI ИофшIэнхэр окIофэкIэ охьтэ гъэнэфагъэм лэжъэщт гъогум ишIын тхьамэфэ зауэлэIэ аухыщт.

Шъугу къэдгъэкIыжъын, ыпэкIэ зэ-рагъэнэфагъагъэу, псыубытыплэм ишIын 2013-рэ илгъэсым аухынэу щы-тыгъ. Ау экономическэ кризисым илгъэ-хъан мыщ фэдэ программэхэм апэлъ-хьашт ахьщэу федеральнэ гупчэм ре-гионхэм къафитIупщырэм хэпшыкIэу ахигъэкIыгъагъ. Ащ къыхэкIыкIэ тIэкIу гужъуагъэхэ хъугъэ. Ау джырэ уахьтэ планэу щылэм диштэу ахьщэри къэкIо. Псыубытыплэм игъэцэкIэжъын зэкIэм-кIи сомэ миллиарди 2,6-рэ фэдиз текIодэщт, ащ щыщэу сомэ миллиард фэдизыр зищыкIагъэм пэлъагъэхъагъ. ЗэрагъэнэфагъэмкIэ 2015-рэ илгъэсым ар аухыщт.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Район сымэджэщым щылагъ

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрзу КъумпIыл Мурат селоу Красновардейскэм дэт район сымэджэщым мы мафэхэм шылагъ. Псауныгъэр къуэхумэгъэным исистемэ игъэкIэжын кыдыхэ-лытагъэу игъэкIотыгъэ гъэцIкIэжынкхэр зышхыкIогъэ кIэлэцIыкIу отделением мхь зытхэр зэрзэтырагъэпсыхыгъэм, медицинэм иучреждением шыкIагъэу иэхэм, IэпыIэгъу уфэхьун зэрэплэкIышт лъэныкIохэм зацигъэгъозагъ. Пащэм игбу-

сагзэх АР-м псауныгээр кээ-
ухумэгээнэмклэ иминистрээ
Мэрэтыкбо Рустем, АР-м псэ-
ольэшгынымклэ, транспор-
тымклэ, гыгуу кыли псэуплэ-
коммунальнэ хызмэтхэмклэ и
Министерствэ ипашэу Валерий
Картамышевыр, муниципальнэ
образованийеу «Красногвардей-
скэ райониеу» иадминистратие
ипашэу Тхэзлэнэ Вячеслав,
псэольэшл Юфшлэнхэр зыгэ-
цэклэгэ ОО-у «Динара» зы-
филорон ипашэу, нэмкыхэр.

Ылшээклэ зигүгү кээтшыл-

гээ кIэлэцЫкIу отделениеу нэбгырэ 25-мэ атегэпсыхаа-гэм игтэцкIэжЫн федераль-нэ гүгчэм кыгIулшЫгыгэ сомэ миллион 27-р пэлуагэжЫаг. Ар зычIэт унэ дэдэм кыхыхэт ин-фекционнэ отделениери аужырэ шапхэхэм адиштэу агээкIэ-жЫыг. ПсэолэшIхэм ашIа-гэм Кьумпыл Мурат осэшIу фишЫгыг.

Нэужым медицинэм иучреждение инэмыкI отделениехэр Премьер-министрэмрэ игьусагьэхэмрэ кьаплыхьа-

гэх, врачхэм гушцыггуу афэхуугьэх, сымаджэхэр зычлэл палатэхэм языхт зэраггьэшлэгь.

Джырэ уахтэ сымэджэщым
иунашхъэ зэблэхъун фае,
нэмыкIу епшIылIэн фаери
макIэп. Ахэм цIыкIу-цIыкIоу
афежыгъэнэу мыщ дэжым
Къумпыл Мурат кыIуагъ.

— Псауныгээр кээуху-
мэгэным исистемэ гэк! Жы-
гэным кыдыхэлгытагээу
республикэм кы! Кэхээрэ
ахшэр игьом, зишк! Аггэм

пэИдгъэхъан фае. Джащыгъум федеральнэ гупчэм ахьшэ тедзэ кытфитИупшышт, ащ ишIуагъэкIэ Адыгем ит сымэджэшхэр, поликлиникэхэр джыри нахь зетгдгъепсыхъанхэ амал тIэшт, — кылуагъ АР-м и Правительство ипашэ.

Мэрэтыкыо Рустем кыбээр-
луагэмкѣ, мы сымэджэщым
лофышѣ пчыагъуу луыр шап-
хъэм адештѣ. Анахъ шъхаѣу
кыхъбгъыщын фаер специалист
ныбжыкѣхэм мы аужырѣ
илъэсиглум кыклоѣ хэшлы-
кѣу кызырахъхъуагъэр ары.

Мы пэсүпнэ дэдэм шашыргэ гурыт еджапзу нэбгырэ 825-мэ ателытагыгэр ильгэсү тызыхэ-тым ишэклогъу мазэ ехуулзу кызылаухын гухэлэ зэрэщыгэр кылуагы Тхьэлээнэ Вячеслав. Ащ ишын сэмэ миллион 238-рэ пэлуагэхыагы.

Районым иэкономикэ тапэҕи хэһьоньгэхэр ыһыһхэм пае шлэгэн фаехэм, социальнэ ю-фыгыохэм, нэмыкI лээныкыо-хэм заштытегушыIэгэхэ зэхэ-сыгыо район администрацием иунэ нэужым шыкыагь.

ТХЪАРКЪОХЪО *Адам.*

Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
тырихыгъэх.

УРЫСЫЕМ ИБИБЛИОТЕКЭХЭМ Я МАФЭ ИПЭГЪОКІЭУ

ТХЫЛЪЫР — шІэныгъэм икъэкІуапІ

Урысыем ит библиотекэхэм я Мафэ 1995-рэ илхэсым шегъэжыагъэу хагъэ-унэфыкы хуыгъэ. Илхэс 200-кIэ узэ-кIэлэбжымэ, апэрэ къэралыгъо публичнэ библиотекэр Урысыем шагъэпсыгъагъ — ар джы «Российская национальная библиотека» зыфалорэр ары.

Адыгэ шьолфырми, Совет хабзм ыпэкIэ, апэрэ библиотекэр — джы Адыгэ Республикэм и Лъэкпъ библиотекэ ыкIи Адыгэ хэкур зызэхашэм зэфэдэкIэ чышIэ библиотекэ цыкIухэр кытэ-джагэх. Ахэм лIэшIэгъу Iэпэ-цыпэ гьогур кьакIугь, альэ пытагъэ. Непэрэ

мафэхэм культурэ Юфгыгьо инхэр тхыль-хэр, документхэр ялзубыгыпэхэу библиотекэхэм зэшлуахых, АР-м иобщественнэ шылакэ чанэу хэлажэх.

Мы уахтэм ахэм республикэм шып-сүүрэ цыфыбэмэ зыфэе тхылъхэр ыкйи кьэбархэр аёлкагъахьх. Джырэ лъэхъан Адыгеим кьэралыгъо библиотеки 150-м нахьыбэмэ Иоф шашлэ. Ахэм ягъап-сыклэ-шыклэ, яИофшаклэ АР-м культурумклэ и Министерствэ гьунэ альефы, ІэпыІэгьу арегъэгьоты. Библиотеке фондхэм тхылъ ыкйи мэхъанэ зыгъ документ миллиони 2-рэ мин 950-рэ фэдиз ачІэлъ.

Мы культурун учреждение-хэм ныбжэ зэфэшхьафхэм арыт цыфхэу тиреспубликэ исхэр яуалэх, ежхэми ахэр агьэразэх. Библиоте-кэхэр зиклауалэхэм яп-чэагьэ 208200-м нэсы, ар эгкэ Адьгеим ис цыфхэм япроцент 46,3-рэ мэхьу.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Р
Э
М
Э
З
А
Н
Э

ИТЫЖБЫН МЕДАЛЬ

Льэпкь традиционнэ искусствэм хэхьоныгэ егъэшЫгыэнэм зифахь хэзышЫхьагэхэм ялофшлагэ Урысы-ем шызэфахысыжыгь. Адыгэ Республикэм исурэтышхэм я Союз итхьаматэу Хьуажь Рэмэзанэ зэнэкьокьум илауреат хьугэ, тжыбын медалыр кьыфагэшьошагь.

Хэгъэгъу зэошхэм и Гупчэ музейу Москва дэтым сурэтышхэм ялэшлагъэхэр къышагъэлыгъуагъэх. Хуаажэ Рэмзэнэ пхъэм хэшхыкыгъэ пкъыгъоу зэнэкъокъум къышигъэлыгъуагъэхэм

адыгэ шэн-хабзэхэр къауатэх. Лэжыг-
гэр зэраугъоижьырэм, коным ар зэрэ-
ратакьорэм, ным фэгъхьыгъэ сурэтым,
«Лакьор шылэшт» зыфиорэм, нэмык-
хэм зэхэщакIохэр къашытхьугъэх.

Рэмэзанэ тыфэгушугагъ, зэдэгущы-
Іэгъоу дытиІагъэр тигъэзет къышыхэ-
тыутышт.

САХЬИДЭКЪО Нурбий.

Сурэтым итхэр: Хьюажь Рэмэзанэ
Москва кыыщигъэльэгъуагъэмэ
ашыщхэр.

НыбжыкІэхэр хэлэжъягъэх

Социальнэ-политикэ Иофтхыабзэу «Дзэм кюшттым и Маф» зыфилорэ я 33-рэ мото-стрелковэ бригадам тыгуасэ шыкыуагъ. Зэхыхэм хэлэжыагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, ветеранхэр, ведомствэ ыкли гъэ-лорышлэлэ зэфэшхьафхэм япашэхэр. Республикэм ит калэхэм ыкли районхэм къарыкыгъэ нэбжыкылэ нэбгырэ 750-рэ фэдиз Иофтхыабзэм къеклоллагъ.

Къулыкъу зыхъышт ныб-
жыкІэхэм республикэм и
Лышъхъэу ТхакІушынэ Ас-
лъан ыщэкІэ къафэгүшІуагъ

АР-м и Лышгхэрэ министр-хэм я Кабинетрэ я Админист-
рацииэ ипашуэ Владислав Фе-
доровыр. «Дзэм Клоштым и
Мафэу» илгэси 4 хуыггэу рес-
публикэм шыззхашэрэм патри-
отическэ мэханэшхо зэригэр
кыхыггэуыг.

Урысые Федерацием и Улэ-
шыгыэ Клуачлэхэм кэулыкэу
ащызыхыышт купым хэтхэу
Ростов ежыэштхэм афэгүшлү-
гэх, шлүхуафтынхэр араты-
гэх. Нэужым «лэнэ хурае»
рагэклоклыгь. Ныбжыклэхэр
зыгэгүмэклырэ упчлэхэр кьа-
тыггэх, игьэклотыггэ джэуап-
хэри агьотыжыггэх.

ШХОНЧЫБЭШИЭ Рүзан.

Сирием кьикIыжьырэ адыгэхэм тадежьугъаI

Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игьэцэкIэкIо комитетрэ тильэпкьэгъухэу кьэзыгъэзэжьыхэрэм IэпыIэгъу ятыгъэным фытегъэпсыхьэгъэ Фондымрэ я Джэпсальэу Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыфхэм афаклорэр

Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игьэцэкIэкIо комитетрэ тильэпкьэгъухэу кьэзыгъэзэжьыхэрэм IэпыIэгъу ятыгъэным фытегъэпсыхьэгъэ Фондымрэ адыгэхэу Сирийскэ Арабскэ Республикэм щыпсэухэрэм ялофхэр кьызэрэхьылгагъэхэм лъэшэу егъэгумэкIых.

А хэгъэгум щызэпыщит кIуачIэхэм адыгэхэри зэпэуужьыныгъэм хашэхэ ашIоигъу, ащ кыхьэкIэу бэ ащэчын фаеу хьурэр. Уни мылкъуи зимылэжьхэр ахэтых, аужыпкъэм хэкIодагъэхэри щыIх.

Сирием ис адыгэхэм ялофхэм языхтэ нахь тэрэзэу зыцагъэгъэзэным пае Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэIуIэкI ФедерациемкIэ и Совет ыцIэкIэ делегациеу Адыгэ РеспубликэмкIэ хабзэм иорганхэмрэ общественнэ

движениеу «Адыгэ Хасэм» ялIыкIохэр зыхэтыгъэхэр а хэгъэгум шылагъ.

Сирием улэшыгъэ зэпэуужьыныгъэу шыкIорэм епхыгъэ хьугъэ-шлагъэхэм тызэрагъэгумэкIырэм елытыгъэу тильэпкьэгъухэу чIыпIэ зэжъу ифагъэхэм IэпыIэгъу тафэхуныр типшъэрылэ лъапIэу тэлъытэ. Адыгэхэм Урысыем ыкIи республикэхэу адыгэхэр зыщыпсэухэрэм япашэхэм зафагъэзагъэжьхэм яшIоигъоныгъэкIэ Урысые Федерацием кьэкIожьы зышIоигъохэм яшIуагъэ арагъэкIынэу. Ащыщхэм кьагъэзэжъэу рагъэжъагъ. Тэри IэпыIэгъу тафэхуныр фае ахэм я Чыгуужь псэукIэ амал шагъотыным пае.

Тильэпкьэгъухэу кьэзыгъэзэжьыхэрэм мылкъу IэпыIэгъу ятыгъэным пае 1997-рз ильэсым

республикэ Общественнэ фонд зэхашэгъагъ. Косовэ кьикIыжьхы я Чыгуужь кьэзыгъэзэжьыгъагъэхэм ащ ишIогъэшхо кьаIыгъ. Ау мылкъу-экономикэ кьиныгъохэу тызшыгъуазэхэм кьахэкIэу фондым имылъку хэгъэхьогъэныр нахь хьылэ хьугъэ.

Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игьэцэкIэкIо комитетрэ кьэзыгъэзэжьыхэрэм IэпыIэгъу ятыгъэным фытегъэпсыхьэгъэ Фондымрэ зафагъаз:

— Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф лъэпкь пстэуи ялIыкIохэм;

— хабзэм иорган, иучреждение, иорганизацие пстэуи япашэхэм;

— кьэралыгъо ыкIи муниципальнэ кьулыкьушIэхэм;

— лэжъэкIо коллективхэм;

— предпринимательхэм;

— Сирием кьикIыжьыхэрэм

кьарыкIоштым ыгъэгумэкIырэ пстэуи афэлъэкIыштым фэдиз ахьщэ мы Фондым ыцIэкIэ агъэхьынэу, Сирием кьикIыжьырэ тильэпкьэгъухэм я Чыгуужь шыIэкIэ-псэукIэ амал шагъотыным ыкIи Сирием кьикIырэ нывжыкIэхэу Адыгеим иапшъэрэ еджапIэхэм ачIэсхэм IэпыIэгъу ятыгъэным ар апэIуагъэхьашт.

ЧIыпIэ зэжъу ифэгъэ цыфым уишIуагъэ ебгъэкIыным лъэпсэ куу иI, лIэшIэгъу пчъагъэхэм кьаIоцI ар тлэы щыщ хьугъэ, тятэжь пашэхэм осыет лъапIэу кьытфыщанагъ. Тицыхьэ телъ ащ тетэу шьори шьузэрэзекIоштым.

Тхьашьуегъэпсэу тызэрэзэхэу шьушIыкIырэмкIэ.

Адыгэ Республикэм кьэзыгъэзэжьыхэрэм IэпыIэгъу ятыгъэным фытегъэпсыхьэгъэ Общест-

веннэ фондым ибанк реквизи-титхэр:

ИНН 7725039953

ОГРН 1027739179160

КПП 010543001

Р/сч 40703810400570000004

Филиал г. Майкоп ОАО

«МИНБ»

Корр/сч

30101810100000000751

В ГРКЦ г. Майкоп НБ РА ЦБ

РФ

БИК 047908751

Код по ОКПО 66072260

385011, Республика Адыгея, г. Майкоп, ул. Пролетарская, 454

Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игьэцэкIэкIо комитетрэ Адыгэ Республикэм кьэзыгъэзэжьыхэрэм IэпыIэгъу ятыгъэным фэгъэзэгъэ Общественнэ фондымрэ

ЯIэпэлэсэныгъэ кьагъэлъэгъуагъ

Хабзэ зэрэхьугъэу, медсестрахэм я Дунэе мафэ ехьулэу республикэм имедицинэ учреждениехэм ащыщхэм медсестрахэм азыфагу зэнэкьокьухэр щызэхашэх анахь чанхэр, Iэпэлэсэныгъэшхо зыхэлъ-

хэр кыхьэгъэшыгъэнхэм фэшI.

Ащ фэдэ зэнэкьокьоу Адыгэ республикэ клиникескэ симэджэщым бэмышIэу шыкIуагъэм хэлэжъагъэх мы медицинэ учреждением иотделении 8-мэ

ямедсестрахэр. Ахэм ялофшIэн мэхьанэу иIэр, яIэпэлэсэныгъэ номинацие зэфэшхьафхэм кьацагъэлъэгъуагъ. УзыIэпищэу, гъэшIэгъонэу ар кIуагъэ. Жю-римкIэ IэшIэхыгъэп текIоныгъэ кьыдэзыхыгъэ командэр гъэунэфыгъэныр, арэу щытми, апэрэ чIыпIэр ахьыгъ Адыгэ республикэ клиникескэ симэджэщым нэхэм зыщяIэзэхэрэ иотделение имедсестрахэм. А командэм ипэщягъ медсестрау Елена Андрей-ченкэр.

ЯтIонэрэ чIыпIэр аубытыгъ лъынтфэ хирургиемкIэ отделением имедсестрахэм, капитанэу ялагъэр Джанхьот Мэ-лайчэнт.

Ящэнарэ хьугъэх травматологи-емкIэ отделением имедсестрахэр. Ахэм япэщягъ Ольга Шев-куненкэр. Мыхэм зэкIэми щытхьу тхыльхэмрэ шIухьафтын-хэмрэ аратыгъэх.

Сурэтым итыр: **апэрэ чIыпIэр зыхьыгъэ командэм фэгъушIо Адыгэ республикэ клиникескэ симэджэщым иврач шхьаIэу КьэлэжъутэкIо Казбек.**

Тезыхыгъэр IэшIынэ Аслъан.

Узэрыгушхон нывжыкIэхэр тиIэх

Лъэпкь зэхашIэ хэлъэу, гъэса-гъэу, узэрыгушхонэу тиIэ нывжыкIэр макIэп. Ахэм зэу ащыщ непэ зигугъу кьэсшIымэ сшIоигъо Сихьу СултIан. Адыгэ кьэралыгъо университетыр кьыухыгъ, Адыгэ телевидением Iоф шишIагъ. БэмышIэу ежъ ишIоигъоныгъэкIэ Тьркуем ит кьалэу Анкара шылагъ, адыгэхэу мыщ щыпсэухэрэм ильэс-ныкIом кьыкIоцI нывдэлъфыбзэр аригъэшIагъ.

— Тьркуем миллиони 3-м ехьу адыгэу шэпсэу. Апшъэрэ ыкIи гурьт еджапIэхэм ачIэс нывжыкIэхэм адыгабзэр зэрагъэшIэн амал яIэным пае адыгабзэм икурсахэр кьызэлъахыгъ ашIоигъу. Сэ кьалэу Анкара дэт Адыгэ Хасэм зехищэгъэ курсэху адыгабзэр зыщарагъашIэрэм кIэлэегъаджэу Iоф шысшIэнэу хьугъэ. Нывдэлъфыбзэр ззыгъашIэ зышIоигъоу кьаIоштыгъэхэм аныбжэ ильэс 16-м кьыщегъэжъа-гъэу 50-м нэсы, — кьелуатэ СултIан. — НывжыкIэхэу нэIуасэ сызфэхьугъэхэр Адыгеим кьаIохэ ашIоигъу, ау гумэкIыгъуабэ ащ

пылэ. Ар IофшIэныр, ахьщэр, узшыпсэуштыр арых. Лъэпкь зэпхыныгъэм нахь тыналэ тед-гъэтын фаеу сэлъыгъ.

СултIан Тьркуем шыригъэ-джагъэхэм ащыщэу Хьупэщэжъ Сыпсэ мы мафэхэм гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ихьэкIагъ ыкIи ащ гушыIэгъу тыфэхьугъ.

— Курсахэм сыкIонэу зесэгъа-жъэм адыгабзэкIэ гушыIэ заулэ нахь сшIэщыгъэп. Непэ сигу-пшысэхэр нывдэлъфыбзэмкIэ кьысIотыкIынхэ сэлъэкIы, ащкIэ СултIан сыфэраз, — еIо пшъа-шъэм. — ЖьоныгъуакIэм и 6-м Мыекьуапэ сыкьэкIуагъ, Тьркуем кьикIыжыгъэхэу мыщ щыпсэурэ синэIуасэхэм кьалэр сагъэлъэгъугъ, кьушхьэхэм сацагъ, Адыгэ кьэралыгъо университетым филологиемрэ культурэмрэкIэ ифакультет сыкIогагъ.

Сыпсэ Тьркуем дэт Адыгэ Хасэм макIо, Анкара кьэбэртэябзэкIэ кьы-щыдэкIырэ гъэзетэу «Ди-макъ» зыфилорэм еджэ. Ащ нэмыкIэу, НывжыкIэ хасэу мыщ щызэхаша-

гъэм хэт. НывжыкIэхэу Мые-кьуапэ щилъэгъугъэхэу, нэIуасэ зыфэхьугъэхэм янахьыбэр уры-сыбзэкIэ зэрэгъушIэхэрэр пшъа-шъэм ыгъэшIэгъуагъ. Адыгеим щыпсэухэрэр адыгабзэкIэ гу-шыIэнхэ фаеу ары ащ зэрилъы-тэрэр. Нахь дэгъоу Адыгеир зэ-ригъэлъэгъуным, цыфхэм ящы-IаIэ зыфэдэр зэригъэшIэным пае иныбджэгъухэр гъусэ кьы-шынхэшъ, Мыекьуапэ кьэкIо-нэу гухэлъ иI.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

Сурэтым итхэр: **Сихьу СултIанрэ Хьупэщэжъ Сыпсэрэ.**

ТУРИСТ КЛАСТЕРЫР Чыгухэр зыехэр агъэнэфэн фае

Кьэбэртэе-БэIкьар Рес-публикэм чIыгу Iофхэр икьоу зэрэзэтыримыгъэуцагъэхэм турист кластерым ишIынкIэ иягъэ кьызэрэклорэр кьыхы-гъэщыгъэ ОАО-у «Темыр Кав-казым икурортхэр» зыфиIор-рэм ипашэу, сенаторэу Ахмед Билаловым. УФ-м и Общест-веннэ палатэ «Iэнэ хьураеу» зехищэгъагъэм ащ кьызэрэ-щиIуагъэмкIэ, мы Iофыгъор охьтэ благъэм зэшIуамыхымэ, гъэпсэфыпIэр нэмыкI субъект шашIынэу хьун ылгэкIышты. Чыгухэр зыфэгъэзагъэхэр не-пэ кьызнэсыгъэм зэхэфыгъэп. Темыр Кавказым инэмыкI субъектхэу турист кластеры зыцагъэуцущтхэм мыщ фэдэ Iофыгъо зэрамыIэр, пстэури игъом ыкIи икьоу зэрагъэ-

цэклагъэр сенаторым кьыки-гъэтхыгъ.

Эльбрус кьоджэ псэупIэм ипашэу Узеир Курдановым чIыгу Iофыр зыпкэ игъэуц-ожьыгъэныр шIокI зимылэ Iо-фэу зэрэщытым дыригъэш-тагъ, турист кластерым рес-публикэм шIуагъэу кьыфи-хьыштым кьагъегушIагъ. Ежъ зипэщэ районым ичIыгухэр гъэнэфэгъахэу ары кьызэри-Iуагъэр.

— Чыгу Iофхэр зыпкэ имыгъэуцагъэхэу зыпари щытшIыштытэп, — кьыIуагъ Ахмед Билаловым. — Рес-публикэ пашэхэмрэ цыфэу щыпсэухэрэмрэ зэгурыIохэу турист кластерым ишIын зэращыкIагъэр зэдаштэн фае.

Кадрэхэм ягъэхьазырын

ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфиIорэм ту-рист кластерэу Темыр Кавка-зым шигъэуцущтым Iоф шызышIэштхэм якьыхэхын Санкт-Петербург шыкIошт Ду-нэ экономическэ форумым кьызэрэщытшIыштыри Ахмед Билаловым «Iэнэ хьураем» кьышIуагъ. Ащ пае эксперт-хэри мыщ кьыхыгъэлэжъа-гъэх, яеплэыкIэхэм аригъэдэ-Iугъэх. ШIэныгъэхэмкIэ Уры-сые академием географи-емкIэ институт иIофышIэу Ольга Глезер Темыр Кавка-зым IофшIэпIэ чIыпIэ ищы-кIагъэу исыр зэрэмымакIэм кьыхэкIыкIэ, сэнэхьат гъэнэ-фагъэ кьэзытырэ учреждени-хэр кьышызэлъахыгъэнхэр игы шьыпкьэу ылытагъ. Сэ-нэхьат кьызэрэтырэм имы-закъоу, туристхэм узэрапэгъо-кIыштым психологическэуи фэгъэхьазырыгъэнхэ фаеу ыIуагъ.

— Кавказым ис цыф лъэпкьхэм хьакIэм узэрэпэ-гъокIыштыр ябгъэшIэжьынэу щытэп, ау арырэ туристхэм

яфэIо-фашIэхэр зэрэбгъэцэ-кIэштхэмрэ зэфэдэхэп. Кавка-зым кьыхьухьагъэу, шапIу-гъэм фэIо-фашIэхэр ыгъэцэ-кIэнхэр, «обслуживающий персоналым» иIофшIэн зы-фаслорэр, психологическэу кьин кьыфэхьащытышъ, ащ фэбгъэхьазырын фае, — кьы-Iуагъ ащ.

Кавказым ис нывжыкIэхэм лэжъапкIэ икьоу кьэзы-тырэ IофшIэпIэ чIыпIэ дэгъу-хэр ябгъэгъотыхэмэ, кьызы-хьугъэ чIыпIэр амыбгынэныр нахь кьызэрэхахыштыр Ахмед Билаловми мыщ дэжьым кьы-щыхыгъэщыгъ. Ащ кьыды-ригъэштагъ лъэпкьхэм я Уры-сые конгресс игьэцэкIэкIо ко-митет итхьаматэу Тэтэргьулэ Алий. Ау Ахмед Билаловым ишIошIыкIэ, гъэсэныгъэм еп-хыгъэ учреждениеу Кавказ шьольырым итхэм специали-стхэм ягъэхьазырын Iоф зэрэдашIэрэр дунэе шапхьэхэм апэчыжъ, ащ фэдэ опыт зилэ кьэралыгъохэм яеджапIэхэм щысэ атырахын фае.

(Тикорр.).

НЭТХЬО Разыет:

«Амалэу сиІэмклэ цыфхэм садэІэпыІэшт»

Нэтхьо Разыет Хьамедэ ыпхьум Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Іоф зишлэрэр мэзиплэ хьугъэ. Ар Адыгеим кызыкІокІлэ, къалэми республикэми цыфхэм защыІуегъакилэ, зыгъэгумэклирэ Іофыгъохэр, амалэу илэхэр ыгъэфедэхэзэ, зэрэзэшІуихыштхэм пыл. Гъэзетеджэхэм зэрашлэнэу Разыет иІофшлэн зэрригъэжыагъэр, гухэлэу илэхэр, зыхэхьэгъэ Комитетыр ыкІи ар зыпыл Іофхэр тизэдэгущыІэгъу кыщедгъэлотагъэх.

икъоу амыгъэунэфыгъэу зянэ кышыхьурэр федеральнэ институтым дгъэклоньш, идиагноз икІэрыклэу шауплгъэклүшт, зэрелзэхэрэ шІыклэм щыкІагъэ иІэмэ кыагъэнэфэшт.

— **Зы мафэки, зы мазэ-кли зэшІопхын умылгъэ-кІышт Іофыгъохэми цыфхэр агъэгумэклих. Ахэм ащыц Шэуджэн район сымэджэщым изытети, цыфхэм ялэ-зэшт врачхэр зэримы-кьухэрэри. Унашъо горэ мыщ щышъушыгъа?**

— Сымэджэщым тышыІагъ, хирургиемклэ отделениер зэфашІыжынуу зэрарэми тытегушыІагъ. Сымаджэу мыщ чІэ-лыр мекІэ дэд, цыфхэм яІзэн-хэу амал зэрэмыІэм фэшІ нахьбэр республикэ сымэджэщым макІо. Ахэмкли районым-кли мы Іофым мэхьанэшхо зэри-Іэр кыдэтлгыт, ащ иІофышлэ-хэм залудгъэклэн зэхьум АР-м псауныгъэр кьэухьумэгъэнымклэ иминистри, район администрацием ипащэ игуадзи, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу районым щыпсэухэрэм хадзыгъэхэри зэдгъэгъусэ-гъагъэх. Отделением Іутхэм та-ІукІагъ, къалорэмэ тядэІугъ.

Сымэджэщыр зэфашІыштэп, ау отделением инеушырэ шыІа-клэ хьуштыр ежьхэр ары зыІэ иІыр. Сымаджэхэр кыздэмы-клорэ отделениер хабзэм ыІыгъэ зытыштэп. Ау цыфхэр Іуагъэ-кІынуу хьумэ, рабочэ купэу профсоюзым, район администрацием ыкІи АР-м псауныгъэр кьэухьумэгъэнымклэ и Министертвэ иІофышлэхэр зыхэ-хьаштхэм, пенсиом нэмысыгъэ-хэр гъогум кызэрэтемынэнхэу, хэклшІу агъэфедэштхэм тары-гушыІагъ.

— **Разыет, уминистрэ-ныр ара, хьауми уде-путатыныр ара нахь кьиныр?**

— Узпыл Іофыр бгъэцэклэ-нуу уфамэ, тыдэ ушыІэми, ар зэрэлъыбгъэклотэшттым улы-лышт. ЕтІани зэкІэми ІэпыІэ-гъу узерафэмыхьушъуштыри цыфхэм кьагурыІонэу сыфай. Сэ ахьщэклэ садэІэпыІэнэу фонд сиІэп, ау цыфым хэбзэ гъэуцу-

гъэхэр аукъохэзэ мытэрэзэу кыдзэкІуагъэхэмэ, иІоф икъоу зэхамыфыгъэмэ, ахэр гъэтэры-зыжыгъэнхэм сыпыл ыкІи сы-пылгышт, амалэу сиІэмклэ, цыф-хэм сишІуагъэ язгъэклгышт.

Іоф кьинхэр зэшІохыгъэнхэм пае министрствэ зэфэщыаф-хэм, департаментхэм сачІэхэ, Іофыр зэрэзэшІотхышттым сы-пыл.

— **КыпІукІагъэхэм анахь Іофыгъо кьинэу къалэты-гъэхэм ащыц Шэуджэн районым ит кьутырэу Хапачевым щырагъэ-жъгъэ еджапІэм ишын иІэсипшІ хьугъэу зэ-рамыхьурэр. Ащклэ о уиелпыкІэхэр сид фэ-дэха?**

— Непэ еджапІэм щеджэрэ сабийхэр кьуаджэу Хьатыгъу-жыкьуае къашэхэзэ сымэджэ-щыр зычІэтыгъэ унэжыым зэрэ-щырагъаджэхэр кысфалотагъ. ЕджапІэу рагъэжыгъагъэм библиотеки, кІэлэцЫкІу ІыгыпІи хэтынхэу кыдилыгъэштгыт. Ащ ишІын зэраухын ахьщэ район ыкІи республикэ бюджетхэм яІа-гъэп, афэухыгъэп. Джы псэолъа-пхэхэм ауасэ инэу зэрэхьуа-гъэр зэкІэми ашІэ. Арышт, про-граммэу «Урысыем и Кьыбл» зыфилорэм еджапІэм иухын зэрэхэдгъэфэшттым тыпылгышт, кьэклорэ иІэсым федеральнэ бюджетым ащ пае ахьщэ кы-хьагъэІынэу тыкІэлъІушт.

— **Разыет, кыпІукІэ — шыІоигъохэм сыдэу-штэу укьагъотышта?**

— СиІэпыІэгъухэм ятелефон иномерыр 52-14-16. Ащ кыте-охэмэ хьушт, шІэхэу Интернеты-ми сайт кышыцзІэусхышт. Ащ-кли упчІэхэр кысфигъэхьынхэ аІыэкІышт. Адыгеим ськыз-щыклорэ уахьтэми фаем зы-кысІуигъэкІэшушт.

— **ХэдзакІохэм ягумэкли-гъохэу кьыуахьылэхэ-рэмклэ ІэпыІэгъу уафэ-хьушъуным диштэу пса-уныгъи, шІоигъоныгъи, амали сыдигъуи уиІэ зэ-пытынхэу пфэтэлэ.**

— Тхьауегъэпсэу.

ДэгушыІагъэр
ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

— Разыет, зэкІэмэ апэу Къэралыгъо Думэм иде-путатэу узэрэхадзыгъэм-клэ тыпфэгущо. Цыхьэ кыпфэзышыгъэ хэдзэ-клехэр кызэрэпщыгу-гьыхэрэр кьэбгъэщып-кьэжынуу, Іофыгъо зэ-фэщыафхэу зыгъэгумэ-кІыхэрэм язэшІохын укьыхэлэжэнуу кыт-щэхьу.

— Тхьауегъэпсэу, сигуапэ. Кьызэрэсшыгугъыхэрэр кьыз-гурэлэ, Іофыр зэрэгъэцэклэ-щтым сыфхьазыр, кьыздэхьу-нуу сэгъуэ.

— **Узэхьагъэхэм, уипшъэрылхэм, Іофыр зэрэбгъэжыагъэм нэІуасэ тафэшыІа.**

— Сэ сыдигъуи хэбзэгъэцэ-клэклэ органхэр ары сызыхэты-гъэр, джы сызыхэт Къэралыгъо Думэм, ащ еІытыгъэмэ, Іофэу щызекІорэр нахьыб. Цыфхэм япсауныгъэ кьэухьумэгъэным пыл Комитетым сыхэтэу ар нахьышІу шІыгъэным фэгъэхьы-гъэ законхэр, цыфхэм, пред-приятнехэм, обществэ зэфэ-шхьафхэм къалэтырэ Іофыгъо-хэр кыдэтлгытгъэхэзэ, зэхэтэфых, Іоф адэтэшІэ. Икъоу дгъэхьазы-рыгъэхэ хьумэ, лытэгъэклэуатэ-хэш, пленарнэ зэхэсыгъом хэ-тэлхьэх. ЩыкІагъэхэр яІэхэмэ, зэкІэтэгъэклэжыых.

Законотворчеством тызэрэпы-лым нэмыклэу, зэхафырэ Іофы-гъохэм яхьыІагъэу, Комитет зэ-фэщыафхэм яІофшлэн тыхэлэ-жъэ. «Іэнэ хьураехэр», зэхэсыгъо зэфэщыафхэр, зэфэхьысыжэ зэлукІэхэр зэхэтэщэх. Парламент-скэ едэлунхэм тахэлэжъэ, Іофэу зэхэтфырэм еІытыгъэу Парла-ментыр кьедгъэблагъэу мэхьу.

Межпарламентскэ Ассамбле-ем и Постояннэ комитетэу Іоф-шІэнымрэ социальнэ Іофыгъо-

хэмрэ афэгъэзагъэм сыхэт. БэмышІэу Санкт-Петербург ми-грацием епхыгъэ Іо-фыгъохэм тызцатегущыІэгъэ зэхэсыгъо комитетым щызэхы-щэгъагъ. Ащ СНГ-м хэхьэрэ хэгъэгухэм яІыкІохэри кыхэд-гъэлэжыагъэх.

— **Цыфыбэ зыгъэгумэ-кІырэ Іофыгъохэр шы-Іэх. Ахэм ащыцхэр о узыхэхьэрэ комитетым щызэхафхэу кыхэ-кІыгъа?**

— БэмышІэу сыхьатыр зэрэ-зэкІагъэклэжыгъэм цыфхэм япсауныгъэ зэрар кыфехьымэ тытегушыІагъ. Врачхэм, шІэны-гъэлэжыхэм, психологхэм, цы-фэу кытфатхэхэрэм къалохэрэм тядэІугъ. Іофыгъомклэ законо-проект тшыгъэ, ащ Къэралыгъо Думэм изэхэсыгъо щытедгъэгущыІэштых.

Ащ нэмыклэу, кьуаджэхэм адэс цыфхэм япсауныгъэ икъоу кьэухьумэгъэным фэшІ сымэ-джэщхэр кызэтэгъэнэгъэнхэм ыкІи ахэм языхэт нахьышІу шІы-гъэным пае еклэІаІэу Іофым иІэхэм тизэхэсыгъо тащытегу-шыІагъ. Ащ цыфыбэ кыхэд-гъэлэжыагъ, агрокомплексымклэ, чыпІэ зыгъэлорышІэжынымклэ комитетхэр, УФ-м мэкъу-мэ-щымклэ, псауныгъэр кьэухьумэ-гъэнымклэ министрствэхэр кьедгъэгъэблагъагъэх. КъаІуа-гъэхэр зэфэщыафхэу кьыгъэх, Іо-фыр лыдгъэклотэн тыгу хэлъ.

— **Цыфхэм узчалукІэрэ чыпІэ гъэнэфагъэхэр шыІэхэ? Адыгеим бэрэ укьаІоэзэ пшыцта?**

— Москва, В. Путиным ипри-емнэ (тичэзыу кьэсымэ) цыф-хэм тащыІокІэ. Депутат пэпчэ зыщыхадзыгъэ чыпІэм клэ-ныш, мазэм зы тхьамафэм цыфхэм аІукІэныр пшъэрылэ

шхьаІэу иІ. Сэ ящэнэрэу тирес-публикэ сыкъэкІо, Мыекълэпэ, Шэуджэн, Джэджэ районхэм цыфхэм сачыІукІагъ.

— **Анахьэу цыфхэр зы-гъэгумэклихэрэр, зигу-гъу къашыхэрэр сид фэдэ Іофыгъоха?**

— Псауныгъэм икъэухьумэн сэ нахь сыфэгъэзагъэти, а лъэ-ныкълэ нахьыбэу упчІэхэр кысатын сшІошІыгъ, ау зэхэдз амышІэу, хэти зыгъэгумэклирэ Іофыгъохэм кьатегущыІэ. Зы-кысІузгъэклэгъэхэм нахьыбэу къалэтыгъэхэр псэупІэ зэрямы-Іэр, пенсиер зэрэмаклэр, Іофшлэ-пэхэр зэрамыготыхэрэр, меже-вание зэрашІырэ шІыклэм зэри-мыгъэразэхэр, сэртажыр, мед-страхованиер, Ізэгъу уцхэр, нэ-мыклэхэри арых.

— **УишІуагъэ зэбгъэкли-гъэхэр шыІэхэ?**

— ШыІэх. Мары Джэджэ районымклэ псэупІэІумэ адэс цыфхэм коммунальнэ фэлэ-фа-шІэхэм ауасэ щатынэу почти банкомати ямыІэу кытэтхьа-усыхьыІагъэхэти, Сбербанкым итхьаматэ ІэпыІэгъу кыпфэхьуи, жьоныгуакиэм зы банкомат, иІэсым ыкІэм нэс ятІонэрэр афагъэуцунхэу тызэзэгъыгъ.

Дзэ кьулыкълэу ипсауныгъэ зэщыкьуагъэу кыкІыжыгъэ клэлэ ныбжыкІэу зитхыкуп-шхьэ ыгъэгумэклирэр, АР-м псауныгъэр кьэухьумэгъэнымклэ и Министертвэ тилэпыІэгъоу, къалэу Кисловодскэ вертебро-неврологиемклэ клиникэу зэрэ-дунаеу щызэІыашІэрэм дгъэклэ-нэу дгъэгугъагъэ. Министерт-ствэм лъэлэу тхылыр Москва ыгъэхьыгъах, сымаджэм ичэ-зыу кызысыкІэ, путевкэр кы-ратышт. Сабый сымаджэу зиуз

Мафэр дгъэунэфы тшІоигъу

Дунаим гъэшІэгъонхэр щэ-хьух. ЗыкІи зэмыпхыгъэхэ хьу-гъэ-шІагъэмэ ащыпэхэр зыгорэ-уштэу зэхэщыгъэхэу кычІэклы. БэмышІэу «Адыгэ макъэм» адыгэ (шапсыгъэ) быракъыр Тифлис кызэрэрахыжыгъа-гъэм, ар кьэзыхьыжыгъагъэхэм якъэбар, ащ фэгъэхьыгъэу Афы-псыпэ джэгущо зэрэащыІагъа-гъэм яхьыІагъэу кыхиутыгъа-гъэм гукъэклыжхэр сигъэшІы-гъэх. А джэгум «хэгъэгъу джэгу-кІэ» еджэгъагъэх. Ащ фэгъэ-хьыгъэ кьэбар горэмэ защыз-гъэгъуазэ сшІоигъоу бэрэ сы-лхыхьуагъ, цыпэ зырызхэри кысылыІэхэу хьугъэ. Джэгур

1926-рэ иІэсым зэрашыгъа-гъэр кьэзыушыхьатырэ тхыгъэ-хэри кыспэклэфагъэх, ау ар мазэу, мафэу зыщыІагъэр згъэунэфын слээкІыгъэп. Арэу-штэу ащ сызыкІыпхьэагъэхэми ушхьагъу гъэнэфагъэ иІ. Сянэу Тэу (Джарымэкълэм япхьу) Къэ-ралхьан а джэгур зыщырагъэ-жыгъэгъэ мафэм кьэхьугъ, цІэу фаусыгъагъэри ащ епхыгъ.

Къызэралотэжырэмклэ, а джэгум хэтынхэу пшъэшъэ да-хэхэу, цІэрыІохэу, кьэшъуаІо-хэу чылэмэ адэхэр тачанкэклэ аІыкІохэзэ кыхьащыхи джэ-гум ращэлІэгъагъэх. Ащ фэдэ чылэ зэпэблагъэхэу Гьобэкуае,

Къунчыкълэахьаблэ, Джэджэха-блэ ащыц пшъашъэу джэгум ащэштхэр Джэджэхаблэ, сянэ ышишмэ адэжэ, шаугъоигъа-гъэх. Ащ тефэу сянэ янэ Джа-рымэкълэ Фатимэт зэпкъаджэу цытыгъэти, хьушъэн ихьагъ. Са-быир кьэмыхьуэз пшъашъэхэр ращэжыэштхэти, Гьобэкуае кьырашыгъэ пшъашъэм къари-Іуагъ: «Пшъэшъэжыкье кьэхьумэ, Къэралхьан фэсэусы, хэгъэгъу (кьэрал) джэгум тэкІо, ащ тефэу сабыири кьэхьушт. Хьугъэ-шІэ-гъитІум зэпхыныгъэ горэ яІэ хьушт».

Пшъэшъэжыкье кьэхьугъ, Къэ-ралхьани фаусыгъ. Ащ ыуж

илъэс 86-рэ тешІагъ. Сянэу а цІэр зыфаусыгъэр ыныбжэ икъуи унагъо ихьагъ, сабий хьушъэу (адыгэмэ цыф пчъагъэр аІыгъэ-рэп) сятэу Тэу Ахьмэдрэ ежыр-рэ тызэдапІугъ, тызэдагъэсагъ, тырагъэджагъ, унагъохэр тшІэ-нымклэ кыдделэагъэх. Тянэ-тягъэ-хэм тафэразэу, гъогу занкІэу тызтырагъэуцагъэм дэх тимыІэу тырэкІо, шхьаджэ сэнэхьатэу хи-хыгъэмклэ лэжыагъэ е мэлэжэ. Ар зыкІаслорэр пенсиом кІуагъэ-хэри кытхэтхэш ары. Джащ фэдизэу охьабэ тешІагъ а хьу-гъэ-шІагъэм.

А джэгум хэлэжыагъэ е зы-лэгъугъэ щымыІэжыныкІи хьун.

Ау ащ икъэбар зэхэзыхыгъэу зы-шІэхэрэм сятэІу сшІоигъу. Зы-тыгъэ горэми хэзгъотагъэп джэ-гур мафэу зыщырагъэжыгъа-гъэр. СшІэрэ закълор иІэсэу ыкІи мазэу зыщыІагъэр ары. Гъэзетым кыхиутыгъэм кызэрэ-щіорэмклэ, а лэжыаным кыд-дэклыштыгъэ адыгэ гъэзетым, мэкъуогъум (июным) и 28-м кытырадзагъэм, а хьугъэ-шІа-гъэм ехьыІагъэу статья кыхьэ-гъагъ. А мафэр зыдгъэунэфкІэ, тынэ кызыщыхьугъэр тшІэшт. ИІэсыбэм тынэ кызыщыхьугъэу хэдгъэунэфыкІыштыгъэр нэмыкІ мафэми, ар опсэуфэ джы кьэна-гъэм имэфэклэ зытефэрэ мэфэ дэ-дэр фыхэдгъэунэфыкІын тІэз-кІышт.

ХЪАУДЭКЪО Сар.
кь. Мыектуапэ.

Хэгъэгъу ззошхор зауhyгъэр ильэс 67-рэ хьугъэ

Шьуабэу зэхэлъ мэфэкл

ЩыфлэпкьымкIэ мамырныгъэр пстэуми анахь лъапI. Жьоныгъуаклэм и 9-р — Теклоныгъэм и Мафэ ары зыгъэинырр.

Тикъэралыгъошхоу Урысыеми, ти Адыгейи шьуабэу зэхэлъ мэфэклъыр мыгъи игъэкIотыгъэу ащакъэмэфэклъыгъ. Лыузыр, гумэкIыр, гукъаор, кьиныр, нэпсыр ыкIи гушIуагъор зэфэдэу хэгъошагъ мы гуимыкIыжъ хьугъэ-шлагъэм. Теклоныгъэ псынIкIэ хьурэп, ау уинасып кыыхьэу утекIуагъэмэ — пIотэжыгъэ. Заор зынэсыгъи (хэтыпагъи), зымылэгъугъи, ащ иIэмэкъэ-лъмакъэ ябгъэ-шIэжыныу щымыгъэу шыгъуаз. АщкIэ патриотическэ пIуныгъэу зэшIуахырэм — тхылъхэм, кинофильмэхэм, орэдхэм, къаштэм, нэмыкI искусствэ лъэпкхэм лъэшэу яшIуагъэ къэкIо.

Хэти зэрэфэамалэу заом ынэгъу, ащ имэхъэджагъэ, пIым ижъалымагъэ, хьазабым хэ-

тыгъэ цIыф миллион жьугъэхэм, чьыи, Iайи ямыIэу ильэ-сиплIым ехьум зэо мэшIошхор зэпызычгъэхэм яобразхэр мы ильэс фыртынэхэм ятемэ зэрилэкIэу къетхы, къеIуатэ, IапэкIэ егъэчъы.

Ухэгъэгоу, ульэпкъэу, уцIыфэу ушыIэ пшIоигъомэ, уиблэкIыгъэ пшIэн фае, джащыгъум плъапсэ къэуухьумэжыны плъэкIышт.

ЖьоныгъокIэ мэфэклъышхом ифэмэ-бжымыэ джыри бэрэ танэлъ итышт, хэти фэлъэкIырэмкIэ зышхьасыжыгъэп: къэгъэлъэгъон зэфэшхьафхэр, зэлукIэгъухэр, гукъэкIыжъ зэхэхьэхэр, конференциехэр зэхашагъ ыкIи зэхашэ.

АР-м исурэтышIхэм зэбгъэпшэн щымыIэ мэфэклъым — Теклоныгъэшхом и Мафэ ясу-

рэтшыгъэхэр фагъэшшоагъэх, къэгъэлъэгъон бай агъэхьазырыгъ, къызыIуахыгъ. «Русь. Отечество. Великая Победа» ащ зэреджагъэхэр. IофшIэгъишэ ащ къышагъэлъагъо. Ахэр заом хэтыгъэ ветеранхэм, зэо илгъэхэм зисабыгъо тефагъэхэм, заор зыуцужыгъэ дэдэм ыкIи зэо ужым къэхьугъэ IэпIасэхэм ашIыгъэх. Сурэтшыгъэ пэпчъ заом итемэ хэти зэрэ-зэхилэрэр хэолъагъо. Къэгъэлъэгъоныр шьуабэу зэхэлъ: гъуапчэ, шIуцIэ, ежъаштэ, шхьуантIэ, куплIы, фыжы, шэлъышхьо-гъожъ шIэт, плъыжы, нэфы. Зымы хэкIуакIэхэрэп заор зынэгъу кIэкIыпагъэхэм ясурэтхэр. АщкIэ Пу-желевым иIофшIагъэхэр а охътэ хьазабыр анахь къызыIотыкIхэу гъэпсыгъэх. Къэгъэлъ-

гъоным IофшIэгъэ дэгъухэр хэлажъэх. Гу зылъыуагъатэ Къат Теуцожъ исурэтэу «Агъэ-кIуатэх», ЛэупэкIэ Нурбий ятэу Хьазизэ изэо гъогухэр къызышриIотыкIыгъэхэм, Тыгъужъ Махьмудэ, Бырсыр Абдулахъ яIэшIагъэхэм. Ахэр мы тхьамыкIагъом гукIэ лъыIэсыгъэх. Къэгъэлъэгъоным зэфэдэ-кIэ цIыфлэпкьым охътэ гъэ-нэфагъэм кьинэу кIэхэкIыгъэр къышриIотыкIыгъ, тарихъ пычгъор сурэтхэм къырагъэлъэгъукIы.

Сыдэуштэу ухэтми пщыгъу-пшэна псэ хьые минишгъэхэр зыдэзыхыгъэ ззошхор?! Ауми хьазабыр апэкIэкIи, цIыфхэм аIотэжыгъ. Кьиныр, гушIуагъор — бэп ащ азыфагур. Уинасыпмэ, Тхэр къыпфэусэн. КъытIэкхьухьэрэ лэужхэми

ашIэ заом ышъо зыфэдэр — зэрэIугъуашьор, зэрэшIуцIэр — щыIэкIэ гупсэфыр зэригъэ-ушIункIырэр. ЗэралъэкIэу а-хых ежъ-ежырэу усэхэр, рас-сказхэр, сочинениехэр, зэо темэмкIэ IупкIэ еджэнымкIэ зэнэкъокъухэм пэрытныгъэр къашыдаых. Хэгъэгум иблэ-кIыгъэ ашIоIоф, агу ахэми ефызыжы — а зэкIэмкIэ яшIу-лэгъу нахь къэнафэ, ежъхэри нахь егъэлъэшых.

Джары Мамырныгъэм, ошъо къаргъом, чIыопсым идэ-хэгъэ-къэбзагъэ ыкIи цIыф лъэпкъ зэфэшхьафыбэу тхэгъэгъу, тиреспубликэ ащыпсэ-ухэрэм яззгурыIоныгъэ уары-гушхон, уафэсакъын, уасэ зэря-фэшъуашэу закIыфэпшIын фаер.

Пщэнэуи, пщэфынэуи щы-мыт Мамырныгъэр зэрэты-ухьумэщтым ренэу тыналэ те-тэжъугъэгъэт.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ЩыIэныгъэм фипIугъэх

КIэлэгъадж! Зы сэнэхьат гори кIэлэгъэджэ сэнэхьатым фэбгъэдэн, ебгъэпшэн плъэ-кIыштэп. Ар зэкIэмэ анахь лъапI, анахь кьин, анахь дах, етIани жьы мыхьурэ сэнэхьат. Джары хэти икIэлэгъаджэ шхьашэ зыкIыфишIырэр.

Апэрэ кIэлэгъаджэр! Ар адрэмэ афэдахэп: шIэныгъэм илгъэгъохэщ, къежэпIэшIу пстэуми альапс. Лъэгъохэщэу, апэрэу ушытыныр сыдигъуи псынIкIэп.

Сэкъурэ Сурэ Хьазрэт ып-хьур нэбгырипшI пчъагъэмэ яапэрэ кIэлэгъадж. Ригъэджэ-гъэ нэбгырэ пэпчъ игъашIэ су-рэт дахэу ар хэт, ащ иобраз ыгъэлъапIэу къыздырехьакIы, ищыIэныгъэ къыфагъэпсынIкIэ.

1942-рэ ильэсым жьоны-гъуакIэм и 30-м Тэхьутэмы-кIое районым щыщ къуаджэу Лахьшыкъуае Сурэ къышы-хьугъ. Адыгэ кIэлэгъэджэ училищыр, етIанэ Адыгэ кэ-ралыгъо кIэлэгъэджэ институ-тыр къыухыгъэх. ШIэныгъэхэм зыщахагъэхьорэ Адыгэ респуб-ликэ институтым ильэсиблэ щылэжъагъ: кIэлэгъаджэмэ якIэлэгъэджагъ. Ау а лъэхъа-ными сабыIхэм апблэгъэным, ахэм амэкъэ чэф ренэу зэхихы-ным ыгукIэ кIэхьопсыштыгъэ. Ары я 4-рэ ублэпIэ еджапIэм пэцэныгъэ дызэрихьанэу Iэ-натIэр къызыфагъэшъуашэм зи химыIухьэу зыкIэкIуагъэр.

ЗэхэщэкIо IэпIасэу, егъэ-джэн-пIуныгъэ Iофым хэшIы-кIышхо фызиIэ пацэу зыкIы-гъэлъэгъуагъ, еджапIэм ищыт-хьу илгъэситфэ аригъэлъагъ. «Журналхэр аштэхэу кIэлэгъа-джэхэр классхэм зарыхьэхэкIэ сяхъуапсэштыгъэ, сэ зымы сы-римышыкIагъэу къыссыхьы-штыгъэ, шIэни сызыпылтыны сащымыкIэштыгъэм», — еIо Сурэ. Аужым ежъ зыфэе дэдэр къыдэхьугъ, сабыймэ шIульэ-гъоу афыриIэр текIуагъ: пэцэ IэнатIэр ыгъэтIылы, ублэпIэ классхэр ригъэджэнхэу Адыгэ республикэ гимназием кIуагъэ, пенсием окIофэ а сэнэхьатым фэшъыпкыагъ. «КIэлэцIыкIухэр

зыщезгъэджэгъэ илгъэхэм нахь сагъэразэу уахътэ къысэ-кIугъэп. Сэ зэрэспIугъэхэм нахь мымакIэу ежъхэми са-пIугъ. Зэфэныгъэр, шыпкIэ-ныгъэр, хьалэлныгъэр, нэфэIо-ныр ахэслэгъэгъэ къодып, а зэкIэ къысхагошагъ, сыди-гъуи сызфэсакъыжыныу са-гъэсагъ», — лъэгэкIуатэ Сэ-кьурэм игушыIэ.

ЗэкIэмкIи егъэджэн-пIуныгъэ Iофым ильэс 35-рэ фигъэхьыгъ. КIэлэгъэджэ сэнэхьатыр Тхьэм къызыхилъхьагъэмэ Сурэ ащыщ. Сабыеу ыпашъ-хьэ исыр зыфэдэщтыр, щыIэ-ныгъэм зэрэхуэцощтыр зылэ илгыр ежырэу зэрэщытыр, ны-тыхэм цыхьэ къызэрэфаш-шырэр, къызэрэщыгугъхэрэр зы мафи, зы сыхьати щыгъуп-шагъэп. Урок пэпчъ ушъагъэу, шIуагъэ кыыхьэу, технология-

кIэхэмкIэ баеу ыгъэпсыгъэх. КIэлэгъэджабэ иурокхэм ачIэ-сыгъ, уроктыкIэм фигъэсагъэх. КIэлэгъэджэ шыпкIэмэ зэри-хабзэу, шIэныгъэ аритын за-къом Сурэ къышыуцугъэп, са-быйхэр ежъ иехэм афигъадэхэу шIугъэм, дэхагъэм, щыIэны-гъэм фипIугъэх. Пуныгъэр — о пшхьэкIэ узыфэдэр ары: узэрэгъушыIэрэр, зызэрэпфэ-рэр, къыошIэкIыгъэхэм узэрэ-фыштытыр, нэмыкIыбэхэри арых. АщкIэ Сурэ икIэлэпIу-гъэхэм янасып кыыхьыгъ: щы-сэ афэхьун яIагъ. ИщыгъынIкIэ зэкIужьэу, ынэгъу сыдигъуи зэIыхыгъэу, щхьпэ макIэм къыгъэнурэу, жэбзэ зэгъэкIу-гъэм фэлэзэу, зыщышыкIагъэм сэмэркъэу дахэр къызыкъуи-хын ылъэкIэу ары зэрэшIэрэр ригъэджагъэхэм, ахэм янэ-ятэ-хэм, Iоф зыдишIагъэхэм.

Сэкъурэм былымтыгъокIэ ылыгъэрэр ныбжыкIэхэм ягъэ-хьагъэхэр арых. Ащ фэдэу зышчыгушIуахырэмэ ащыщых Бэджэнэ Аслъан, ащ Кубанскэ технологическэ университе-тыр диплом плъыжыкIэ къыу-хыгъ, аспирант, Адыгэ респуб-ликэмкIэ «Межрегионгазым» игенеральнэ пацэ игуадзэу Iоф ешIэ; Сихьу Сюзанэ гимнази-ер дышъэ медалькIэ, етIанэ лъэпкхьэм язэкъошныгъэ и Университет диплом плъыжы-кIэ Москва къышчыухыгъ ыкIи эксперт шхьаIэу ащ цэлажъ; Лафшыгъэ Джантэмьыр МГУ-м чIэхьагъ, ащ чIэсызэ Кембридж университетым шеджэнэу рагъэблэгъагъ. Дышъэ ыкIи тыжыны медалькIэ гимназиер къэзыухи щыIэныгъэм илгъагъо пыгъэу теуцуагъэхэу, шIур зылэ-жырэмэ, лъэпкьым ищытхьу языгъалорэмэ ащыщых Бэджэнэ Руслъан, Дэкъумэ Асанитэ, Нэгъой Замирэ, Нэгъэплэ Дэ-нанэ, нэмыкIыбэхэри.

Мэфэкл мафэхэм ригъэджа-гъэхэр кIэлэгъаджэм къыфэ-гушIуагъэх, яхьяр рагъэблэ-гъагъ, анахь хьэкIэ лъапIэу алытагъ, игушыIэ уасэ фашыгъ. «Огличиник народного просвещения РСФСР» зыфи-лорэ щытхьуцIэр Сурэ иI. Ау ышIагъэм, ылэжыгъэм елпы-тыгъэм, ар зи арыхэп.

Сэкъурэхэм яунагъуи щысэ-техыпI. Ишхьэгъусэу Сы-хьатбийрэ ежырэу пшъашьэрэ кIалэрэ зэдапIугъ. Ыпхьоу Асыет Мыекъопэ музучили-щыр, АКЪУ-м имузыкальнэ факультет диплом плъыжыкIэ, аспирантурэр къыухыгъэх. Ыкъоу Муртаз юрист, судым Iоф шешIэ. Сурэ икIорыльфэу Алим кIэлэеджакIу, Салим, Мадинэ джыри цыкIух. Арышъ, Сэкъурэр непи кIэлэгъадж, ны, ныжы. А гушыIэмэ зэкIэ къарэкIы. Ежъ ицIыфышIугъэ, иIэдэб-зекIуакIэхэр илфыгъэ-хэм, икIорыльфхэм, инысэу Жанэ ахелъагъошъ, насыпы-шIоу зельыгъэжы.

Сурэ иунагъо исхэр зыфэдэ-хэр къыгъэлъагъоу зы щысэ

къэтхьын. Мафэ горэм икъо-рыльфэу Алим шагум дэкIы-гъэу кушхьэфачэмкIэ къы-чыхьэзэ, Iалгъэмэ горэ къы-гъотыгъ ахьщи, телефони, до-кументхэри дэлъхэу. Зиплтыхьы Iэгъо-блэгъум ар зиен фэдэ зыремылгъагъом къежъэжы-гъэу къэкIожьзэ, телефонэу къыгъотыгъэр къытеуагъ. ПсынIкIэу ар къыIэтыгъ ыкIи къыдэгъушыIэрэм рилъагъ: «Сэры уилалгъэмэ къэзыгъо-тыгъэр, ау чыжъэу сыIуахьэу, сымышIэрэмэ адэжъ сыIонэу сянэрэ сятэрэ къысфадэрэ-пышъ, къыпфэсхьыжыны слэ-кIыштэп, о мы адресымкIэ укъаIомэ, зэкIэ бгъоты-жышты». КъэкIуагъэр сэкъат-ныгъэ зилэ Iы хэкIотагъэу курэжыемкIэ зекIоу къычIэ-кIыгъ. Шъэожьыер ыгъэгъушIо шIоигъоу ахьщи, нэмыкI шIу-хьафтын горэхэри къыфишэи-гъэх, ау Алим зи кыIыхын ыдагъэп. «Оры ахэр зыщыкIа-гъэхэр, сэ сызыфаер сянэжърэ сятэжърэ къысаты», — рилъагъ. Алим изекIуакIэ ехьыллагъэу гъэзетэу «Советская Адыгея» зыфилорэм Михаил Бурлицкэм (ар Iлэу къэкIуагъэр ары) тхыгъэу «Молодец, Алим!» зыфилорэр къыригъэхьагъ. А кIэлэ хьупхьэр Адыгэ респуб-ликэ гимназием ия 4-рэ класс оценкэ дэгъу дэдэ нэмыкI имылэу шеджэ. ИкIэлэгъа-джэр Адыгэ Республикэм на-роднэ гъэсэныгъэмкIэ изаслу-женнэ IофшIэу Сихьу Назрэт Кимэ ыпхьур ары.

Сурэ ныбжъ уцугъэ дахэу жьоныгъуакIэм хигъэунэфы-кIырэм пае тэри, Iоф дэзы-шIагъэхэм, тигуапэу тыфэгъушIо ыкIи тыфэлъало иунэгъо зэ-кIужъ хьяр кIопIэнэу, хьохъу дахэ нэмыкI щамылонэу, гъэшIэ кIыхьэ хьунэу.

БЛЭГЪОЖЪ Мир.

Адыгэ Республикэм гъэ-сэныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышI.

Сурэтым итхэр: Сурэрэ ригъэджагъэу Бэджэнэ Рус-лъанрэ.

Теклоныгъэр къытфыдахыгъ

Адыгэ тхэкло нахыжъхэм янахыбэр (псауныгъэ зилагъэхэр) заом шылагъэх. Непэ зыцлэ къеслоштхэр жьоныгъоклэ мазэм къэхъугъэхэу, зэо гъогу къинхэм атетыгъэхэу, пыижъ ябгэр хьалэчы рагъафэзэ, Теклоныгъэр къытфыдэзыхыгъэхэр арых.

ПЭРЭНЫКЪО Мурат Шалихъ районым ит къуаджэу Пчыхалыкыуае 1912-рэ илэсым жьоныгуаклэм и 5-м къыщыхъугъ.

1925-рэ илэсым Краснодар дэтыгъэ опытно-показательнэ еджаплэм чыхы, 1929-рэ илэсым къыуыхыгъ, ащ пыдзагъэу илэсисцэ Краснодарскэ къэралыгъо клэлэгъэджэ институтым шеджагъ, ау сымаджэ хъуи иеджэн зэпигъэуагъ. 1934 — 1936-рэ илэсхэм Дзэ Плыжым къулыкыу цыхыгъ.

Пэрэныкыом ытхыхэрэр 1929-рэ илэсым къыщыублагъэу хиутыштыгъ. Ипоэмэхэу «Нэклмаз», «Сакъ» зыфилохэрэр 1931-м ыкли 1934-рэ илэсхэм хэку гъэзетэу «Колхоз быракъым» къыщыхаутыгъэх. Заом ыпэклэ иусэхэмрэ ипоэмэхэмрэ зыдэт тхылъ зытлуш къыдигъэкыгъ.

1941 — 1945-рэ илэсхэм Хэгъэгу ззошхом хэлэжыагъ. Лы-

хъужыныгъэу заом шызэрихьагъэм Жьогъо Плыжым иорден, Хэгъэгу ззошхом иорденэу II-рэ степень зилэр, медальхэр къыфагъэшшоагъэх.

Ззоуж илэсхэм Адыгэ научнэ-исследовательскэ институтым, Адыгэ тхылъ тедзаплэм, Адыгэ хэку радиокомитетым, хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгейм» Иоф ащишлагъ. 1958-рэ илэсым Пэрэныкыо Мурат Литературнэ институтэу М. Горькэм ыцлэклэ шытым и Апшъэрэ литературэ курэхэр къыуыхыгъ.

Мамыр шылаклэм ыгъэгушхоу Пэрэныкыом иусэн-тхэн пидзэжыгъ. Адыгабзэкли урысыбзэкли ытхыхэрэр къыдигъэкыштыгъ. «Стиххэмрэ поэмэхэмрэ», «Насынышломэ яорэд», «Лыхъужъ цыкыу», «Гум ымакъ», «Мамыр пчэдыжъ», «Гушысэм илэпэ-нэф», «Сыхъатымаф», «Чыгум игъундж», «Сыгум игу-псэхэр», «Гъогупэхэр» къыдигъэкыгъ. Къызэрэсуагъэу, итхылъ зыщыллэ урысыбзэкли къыдэкыгъ.

Мурат иусэхэм ащышхэр адыгэ композиторхэм оредышхо-мэ аралъхьагъэх. Зэдзэклин Иофым дэгъоу хэзагъыштыгъ.

Пэрэныкыо Мурат СССР-м итхаклохэм я Союз 1934-рэ илэсым щегъэжыагъэу хэтыгъ.

КЭСТЭНЭ Дмитрий 1912-рэ илэсым жьоныгуаклэм и 9-м къуаджэу Бжэдыгъухьаблэ къыщыхъугъ. Къуаджэм иублэлэ еджаплэ къызухым, Краснодар къыщызуахыгъэгъэ

школ-интернатим шеджагъ, Краснодар дэтыгъэ клэлэгъэджэ институтым филологиемклэ ифакультет дэгъу дэдэклэ 1934-рэ илэсым къыуыхыгъ. Апэрэ илэсисыцым къуаджэхэу Афыпсыпэ, Джамбэчы, Тэхъутэмыкыуае клэлэгъэджэу, директорэу Иоф ащишлагъ. 1937-рэ илэсым Адыгэ хэкум итхаклохэм я Союз икыутамэ исекретарэу агъэнафэ, Теуцожь Цыгъо фагъагло, къылохэрэр зэклэ ытхыгъэ Иоф дешлэ.

Кэстэнэ Дмитрий 1942 — 1946-рэ илэсхэм ззошхом хэтыгъ, фронтовой гъэзетым икорреспондентыгъ. Жьогъо Плыжым иорден, медальхэр къыфагъэшшоагъэх.

Ззоужым илэсэу зауэрэ тхаклохэм яорганизацие ипэцагъ, альманахэу «Зэкошныгъэм» редактор шъхьалэу илагъ, АНИИ-м литературэмклэ исектор инаучнэ Иофышлагъ. Общественнэ шылаклэм чанэу хэлэжъыштыгъ. Литературнэ, общественнэ-политическэ Иофшлэнхэм гъэхьагъэу ащишлыгъэхэм апае Кэстанэм «Лэжэкло Быракъ Плыжым иорден, «Шытху Тамыгъ» зыфилорэ орденыр, медальхэр къыратыгъэх.

Кэстэнэ Дмитрий ытхыхэрэр 1932-рэ илэсым къыщыубла-

гъэу хиутыштыгъэх. Ытхыгъэхэм ззо темэр, уахътэу еж тхаклор зыхэтыгъэм (колхоз-совхоз шылаклэм) итемэ икыу фэлизэу апыриштыгъ. Адыгабзэклэ къыдигъэкыгъэх: «**Юшъхьитыу**», «**Цыфым ишышлагъ**», «**Псыхъохэр зэхэлъадэх**», «**Ытхыгъэм ащышхэр**», «**Псыгулан**», «**Шэуджэн Мос**» (апэрэ тхылъыр — 1970, ятлонэрэр — 1974), «**Анахь лъапэр**», «**Оредым тамэ къыгъоклэ**».

Урысыбзэкли мыхэм янахыбэр къыхиутыгъэх. Арышъ, Кэстэнэ Дмитрий тхылъ зытлушэп ытхыгъэр (арэуштэу зылохэрэр, зытхыхэрэр хэукох), уасэ зилэ тхылъыбэ къылэклэкыгъ, адыгэ прозэр ыгъэбаигъ, критикэм ыльэныкыокли лэпэлэсагъ. Кэстэнэ Дмитрий зэдзэкыгъэ Иофшлэгъэхуи ил, СССР-м итхаклохэм я Союз 1941-рэ илэсым къыщегъэжыагъэу хэтыгъ.

1918-рэ илэсым жьоныгуаклэм и 9-м ШЪХЪАПЛЪЭ-КЪО Хысэ къуаджэу Пчыхалыкыуае къыщыхъугъ. 1941-рэ илэсым театр искусствэмклэ Къэралыгъо институтэу А.В. Луначарскэм ыцлэклэ шытыр къыухи хэкум къыгъэзэ-

жыгъагъ театрэм Иоф щилэнэу. Ау ззошхор къежы, еж ишлоигъоныгъэклэ Хысэ заом клөгъагъэ. 1942-м къыщыублагъэу 1945-рэ илэсым нэс ззуаплэм лутыгъ. 1943-рэ илэсым Харьковскэ танковэ училищыр къыуыхыгъ. Кавказым икли Берлин нэсыгъ. Танковэ отделением, взводом, ротэм якомандирыгъ. Лыхъужыныгъэшхоу зэрихьагъэхэм апае орденхэр, медальхэр бзу къыфагъэшшоагъэх.

Ззоужым Хысэ Адыгэ къэралыгъо къэшъокло ансамблэм ипашэу 1947 — 1949-рэ илэсхэм Иоф ышлагъ. 1950-рэ илэсым къыщыублагъэу опсауфэ хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгейм» икорреспондентэу, отделым ипашэу шытыгъ. Ытхыхэрэр 1957-рэ илэсым къыщыублагъэу хиутыштыгъэх. Ахэр гъэзетым, журналэу «Зэкошныгъэм» къарыхъыштыгъэх, тхылъхэу къыдигъэкыгъэх. Ахэр: «**Пьесэхэр**», драмэхэу «**Дат**», «**Чыгум иорэд**», «**Шэуджэн Мос**», «**Ным ыцлэклэ**», «**Шарлотта-Айшэт**», нэмыкхэри тхылъэу «**Драмэхэр**» зыфилорэм къыдэхьагъэх. Романэу «**Заом имафэхэр**» зыфилорэу еж тхаклор шымылэжъэу 1983-рэ илэсым къыдагъэкыгъ. Шъхьаплэ-кыо Хысэ ипэсабэ Адыгэ драмтеатрэм шагъэуцугъ.

Хысэ зэдзэклин Иофшлэным ишыпкыу пылыгъ. Урысые Федерацием итхаклохэм я Союз 1970-рэ илэсым къыщегъэжыагъэу хэтыгъ.

Адыгэ тхэкло нахыжъхэу Пэрэныкыо, Кэстанэр, Шъхьаплэ-кыо жьоныгуаклэм къэхъугъэх, лыгъэ ахэлъэу ззошхом хэтыгъэх, мыхэм Теклоныгъэр къытфыдахыгъ, ягугъу тшыны, тшымыгъушнэхэр къалэжыгъ.

Зыгъэхъазырыгъэр МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Теклоныгъэр къызыдахыгъэр илэсэ 67-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ автопробег жьоныгуаклэм и 7-м Адыгэкалэ шылагъ. Заомрэ Иофшлэнымрэ яветеранхэр, къэлэ администрацием, Иофшлэплэ коллективхэм япашэхэр зэрысыгъэхэ автомашинэ 25-рэ транспарантхэмклэ, быракъхэмклэ гъэклэрэклагъэхэу ззоуж итхэу сыхьат зыщылплым къыклол къахуагъэ заом шыфэхыгъэхэм якъэхалъэхэр. Автопробегым хэлэжыагъэхэр аклэрыхьагъэх Советскэ Союзым и Лыхъужыхэу Нэхэе Даутэрэ Бжыкыкыо Къымчэрыерэ, заом шыфэхыгъэхэм ясаугъэтхэм, къэгъагъэхэр аклэралъхьагъэх, цыфыбэ зыхэлэжыгъэ митингхэу хэзахагъэхэм къащыгушылагъэх.

Ащ ыуж автопробегым хэлэжыагъэхэр зэклэ Урысыем и МВД имежмуниципальнэ отделэу Адыгэкалэ дэтым ишагу дэхьагъэх, тло зэтет унэу полицием Иофшлэхэр зыщылажъэрэм Цуякыо Теуцожь фэгъэхыгъэ шлэжъ мыжъобгъу къыщызуахыгъэным фэшлэ шызэхашъгъэ митингым хэлэжыагъэх.

Апэу шъугу къэдгъэкыжыбын бэмышлэу Цуякыо Теуцожь пэсащэу идунай зрихъожыгъэр. Ар Хьалъэкыуае иклэлэ плугъ, илэсисыбэрэ районым, етланэ къэлэ ДОСААФ-м ятхьамэтагъ, заом иветеранхэм афэгумэклэу, апэрэ автопробегым изэхэшахуо шы-

Шлэжъ мыжъобгъу къыфызэлуахыгъ

тыгъ. Цыфышлэу дэдагъэу, адыгъэ зэхэтыклэхэр игунэхэу, гуклэгъушхо хэлъэу, ныбджэгъухэм афэшгыпкыу шытыгъ. Джы полицием Иофшлэхэр зыщылэжъэхэр унэр къалэм зэрэдаригъэшыхьагъэм фэшлэ ар зытет урамым Цуякыо Теуцожь ыцлэ зэрэфаусыгъэм фэгъэхыгъэ тхыгъэ тигъзет къыдгъэхьагъэх.

Джы а унэм Цуякыо Теуцожь шлэжъ мыжъобгъу шыфагъэуцугъ. Ащ икызылухым фэгъэхыгъэ митингэу ыпшъэклэ зигугъу къэтшыгъэм автопробегым хэлэжыагъэхэм анэмыклэу къеколэлагъагъэх къэлэ Советым ина-роднэ депутатхэр, ыцлэ зыфаусыгъэ урамым шыпсэхэрэр, иныбджэгъухэр, ыкыош-лахылыхэр.

— Ныбджэгъу лъаплэхэр, — митингым псэлъэ клэклэу къыщишыгъэм къыщиуагъ Адыгэкалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый, — Теклоныгъэр къызыдахыгъэр илэсэ 67-рэ зыщыхъурэм Цуякыо Теуцожь ззоужым къэхъугъэм непэ мыжъобгъу къыфызэлутэхы. Ар зэклэми къадэхурэп, ащ фэдэ

тыкыали, тигъунэгъу районхэми ащыхъугъэу къатшлэрэп. Ау Теуцожь зауи бани ахэмылажъэу мамырныгъэ шылэклэ-псэуклэм ар къышилэжыбын ыльэкыгъ. Джары зыкларэр тыдэрэ чыпшлэ лыхъужыцлэр къыщыдэпхышъуштыгъ.

Цуякыо Теуцожь цыф къызэрыкыуагъ. Хьалэлэлыгъ, ыгу къэбзагъэ, гуклэгъушхо хэлъыгъ, ныбджэгъубэ илагъ. ДОСААФ-м илэсисыбэрэ итхьамэтагъэти, Иофшлэн шысэтэхыплэу зэхышъыгъ, еджаплэхэм япашэхэр, ятренерхэр илэпылэгъухэу «А нука, парни!» зыфилорэ зэнэко-кыухэр зэхышъыгъэх, ныбжы-клэхэр дзэ къулыкыуым фигъэхьа-зырыштыгъэх.

Лъэшэу зыфэгумэкыштыгъэхэр заом иветеранхэр ары. Ахэм апае республикэмклэ апэрэ автопробегыр зэхэзышагъэр Цуякыо ары. Емызэщыжъэу ахэм апылэлыгъ, ыгъашлоштыгъэх, ыхьаклэщтыгъэх, шлухьафтынхэр афишлыштыгъ, ягумэклэ зэригъа-шлэщтыгъ, адигоштыгъ.

Ащ ыуж Цуякыо Теуцожь икларэу Тимур Хьатэгъу Налбый къызэришлалэ, зэклэми зэхэхэу рилуагъ: «Тхьэми селъэлэу, ори сыолъэлэу, Тимур, уятэ игугъу да-хэу зэрашырэм фэдэу ори упсэ-унэу, илгъагъо лъыбгъэклотэнэу, цыфхэм шлу зыбгъэлэгъунэу, лэбэккоу бдырэм пэлъч «тятэ шылагъэмэ арэуштэу псэушты-гъэ» плэзэ улэжэнэу, узеклонэу, Иофэу зыпылгыгъэм хэхьоны-гъэхэр фэшлэынхэу. Зэклэми шьопсэу, шьотхъэж».

Райнарсудым итхьаматэу Нэхэе Зэчэрэ Цуякыо Теуцожь ду-наир къыргъэдахэу, къалэм дэс клалэхэр ыгъэдалохэу, дэхэгъэм фиплэхэу, нахыжъхэр ыгъашло-хэу, къыпфалъэгъунклэу лы шла-гъоу, къалэм ихьаклэхэм язэшэн фагъазэу зэрэщытыгъэр къыуагъ. Ащ фэшлэ еж шымылэжыбын, фэло-фашлэу фагъэцаклэхэрэр игъо шыпкыкыхэу ыльытагъ. А Иофы-гъохэм язэшлохын пылгыгъэхэу къалэм имэрэу Хьатэгъу Налбый, райнарсудэу Шумэн Байзэт, Хьалъэкыуае иадминистраторэу

Хьаткыо Хьазрэт зэрафэразэр къыхыгъэщыгъ.

— Цуякыо Теуцожь шлоу шы-Гэр зэклэ еплолэныр ифэшъуаш, — митингым къыщиуагъ заом иветеранэу Чэтыжэ Исмахылэ. — Тэ, заом хэлэжыагъэхэм, лэ-шэу тигъэрэзагъ. Гуклэгъуныгъэу къыддызрихьагъэр, къызэрэтпы-лыгъэр къэлэгъуагъ. Цыфышлэу, лы лышлэгъуагъ. Ащ фэдэлэ Хьалъэкыуае зэриплэгъэм пае ащ шыпсэхэрэм «тхьашъуегъэпсэу» ясэлэ. Ащ рыгушхонхэу фэе.

Джащ фэдэу Цуякыо Теуцожь гушыцлэ дэхабэ къыфалуагъ заом иветеранэу Кочик-Оглы Борисэ, къалэм инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Лыхьэсэ Юрэ, нэмыкхэми. Цуякыо лэаком ыцлэклэ яклалэ шымылэжыбын, ар зэрэщымыгъушнэрэм, Иофшлагъэхэм, ишышлагъэхэм уасэ зэ-рафашлырэм апае къалэм ипашэ-хэм, митингым хэлэжыагъэхэм, зэклэ къэлэдэхэм «тхьашъуегъэ-псэу» къариуагъ Мыекыуапэ кыкыгъэ Цуякыо Уцужыкыо.

Ащ ыуж митингым хэлэжыа-гъэхэм шлэжъ мыжъобгъым къэгъагъэхэр клэралъхьагъэх. Ащ мырэуштыгъэ тетхагъ: «В этом зда-нии в 1985 — 1995 гг. работал почетный гражданин города Адыгейска Чуяко Теучеж Хаджи-мусович. Здание построено под его руководством в 1985 году».

НЭХЭЕ Рэмзан.

УПСАУНЭУ УФАЕМЭ

Узыгъуибл егъэкӀоды

Ары, адыгэхэм бжыныфым улыгъуибл ыгъэкӀодэу аӀо, джащ фэдиз шӀуагъэ ащ иӀэу лъэкпкым игъашӀэ щигъэунэфыгъ. Народнэ медицинэм ар зэрэщагъэ-федэрэм улылыпӀэкӀэ, нафэ кыпфэхуэ уз зэ-фэшхьафыбэхэм ягъэхъужынкӀэ е ахэм ащыщхэм апэуцуужыгъэнымкӀэ бжыныфыр зэрэамалышӀур.

Медицинэ шӀэныгъэм зэригъэунэфыгъэмкӀэ, бжыныфыр микроэлементхэмкӀэ, углеводхэмкӀэ ыкӀи азот веществохэмкӀэ бай. Ащ мымакӀэу хэлъх минеральнэ щыгъур, йодыр, витаминхуэ С, В ыкӀи Д-р, эфирнэ дагъэ.

Народнэ медицинэм ар щагъэфедэ цӀыфыр нахь дэгъоу шхэным ыкӀи гъомылапхъэр нахь ӀэшӀэхуэ гъэткӀугъэным афэшӀ. Джащ фэдэу бжыныфым лъынтфэхэр еукъэбзых, зэпахырэ узхэм пкышгъолыр апэуцуужынымыкӀэ кӀуачӀэу иӀэм хегъахъо. Лъым холестеринэу хэлгыри бжыныфым нахь макӀэ ешӀы, ар агъэфедэ марком игъэкӀодынкӀи, узыр хэгъэжукӀыгъэнымкӀи, жьыкъэщапӀэхэм, жъагъэхэм яӀээгъэнымкӀи, шынырэ ягъэхэм ягъэхъужынкӀи. Цэл узымыкӀи («чинга» зыфалорэр) бжыныфыр Ӏээзгъу. Ахэм ямызакъоу, цӀыфым ыкӀуачӀэ хэгъэхъогъэнымкӀи ар амалышӀоу щыт.

Бжыныфыр народнэ медицинэм зэрэщагъэфедэрэм щыщхэм ягугъу мы нэкӀубгъом кыщытшӀыщт.

ШӀуналэ тешӀудз! Нэгъу е кӀэтӀый уз зӀӀэхэм бжыныфым игъэфедэн лъэшӀу фэсакъынхэ, ары пакӀошгъ, зыщадзыен фадэ.

Ангинэр

* Бжыныф грамм 100 жьгъэу уупкӀэтэнышӀ, псы гъэжъогъэ стэчаннэу (зэрэстырэу) кӀэкпкӀэ ыкӀи ышхъэ пӀуагъэу сыхъати 5 щыбгъэтыщт, нэужым улыжыщт. Ар джыри фэбэщт, ау джащ зэрэтэгъу, зэрэфабэу тӀэкӀу-тӀэкӀоу, ехъумпӀэгъу-ехъумпӀэгъоу ипшӀушӀт.

* Бжыныфыщхуи 8 уубынышӀ, «винный уксус» зыфалорэм фэдэ щайджэмышхышхъи 8 хэкпкӀэщт. Ар дэгъоу зэхэбгъэхъанышӀ, чэщым гъэуучыӀалъэм дэбгъэтыщт. КыкӀэлъыкӀорэ мафэм ащ хэбгъэхъошӀт шӀоу гъэфэбгъэ джэмышхышхытӀу (шӀоум ышӀо

нахь шӀуцӀэмэ нахъышӀу), етлани дэгъоу зэкӀэ зэхэбгъэкӀухъашӀт. ЩайджэмышхышхытӀу жэ кӀоцӀым дэплъхъанышӀ, ар дэгъоу ащ дэткӀухъэфэ дэбгъэтыщт тӀэкӀу-тӀэкӀоу уклӀэшӀуэ (нахъыбэрэ дэбгъэлъы кӀэс нахь дэгъу).

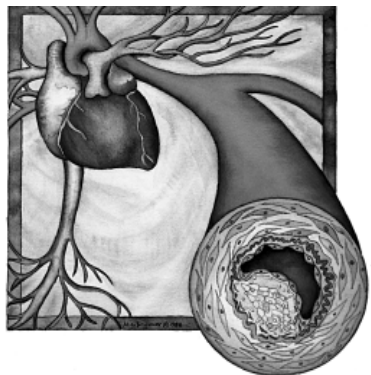
* Бжыныфышхъи 2 жьгъэу уупкӀэтэнышӀ, ащ хэплъхъашӀт пырамыбжэ шӀуцӀэм икӀэгъэгъэ гъэгъугъэ гъэушкӀоигъэ джэмышхышхъи 2 ыкӀи шӀоу джэмышхышхъи 3. Ахэм акӀэкпкӀэщт кӀэжъорэ псы стэчани 3. Дэгъоу ар чӀэууцухъанышӀ, сыхъатырэ щыбгъэтыщт, улыжыщт. Сыхъат пӀпчэ стэчаным ызыплӀанэ ипшӀуэ мафэм уешӀошӀт.

* Жэ кӀоцӀым, чыим пӀырыстыр узхэр, ангинэр къямыузынхэмкӀэ амалышӀоу щыт бжыныфыр. Ащ пае бжыныфыщхуэ ужэ дэплъхъанышӀ (нэгъушӀомрэ цэхэмрэ азыфагу дэлыныу), тӀэкӀу тешӀэ кӀэс макӀэу ащ уецакъэмэ, псы тӀэкӀу кыкӀэкпфызэ пшӀыщт, уистэу кырегъэжъэфэ дэбгъэлъыщт.

Атеросклерозыр

* Бжыныф щытӀагъэр, дэсхо гъэушкӀоигъэр ыкӀи мыукъэбзыгъэ (нерафинированнэ) тыгъэгъэзэ дагъэр зэфэдизэу зэхэплъхъанхъэщ, зэхэбгъэкӀухъашӀтхы. ГыныпӀыым, кӀэбаскӀэм, нэмыкӀ хэтэрыкӀхэм ахэшыкӀыгъэ салатхэм джэмышхышхъэ зырыз-тӀурытӀоу ахаплъхъэзэ пшӀыщт. А зэхэбгъэкӀухъагъэр зэрылӀым ышхъэ дэгъоу гъэпытагъэу чыпӀэ чыӀэтэгъэм щыпӀыгын фадэ.

* Бжыныфышхъэ укъэбзыгъэр уубынышӀ, «Кагор» зыцӀэ санэм фэдэу стэчани 3,5-рэ хэкпкӀэщт. Ар чыпӀэ мэхэхэм бгъэуцунышӀ, зы тхьамафэрэ щыбгъэтыщт, огъу-

огъоу зэхэбгъэкӀухъэзэ. Ушхэным ыпӀэкӀэ джэмышхышхъэ е тӀу мафэм 3 — 4 уешӀозэ пшӀыщт.

* Жьгъэу уупкӀэтэгъэ бжыныф грамм 100-м аркӀэ стэчанитӀу хэбгъэхъонышӀ, мѐфи 3 щыбгъэтыщт чыпӀэ мэхэхэм, загъорэ зэхэбгъэкӀухъэхъэзэ. Нэужым ар улыжынышӀ, щайджэмышхым из псы чыӀэ-лэм гъонткӀуи 5 — 10 хапкӀэзэ ушхэнкӀэ такъикъ 15 иӀэу мафэм щгъогъоу уешӀошӀт.

* Бжыныфым псыр кыкӀэкпфынышӀ (хэткӀи нахь Ӏэрыфэгъу шӀыкӀэм тетэу), а псым фэдиз шӀоу ащ хэбгъэхъошӀт ыкӀи ушхэнкӀэ такъикъ 30 — 40 иӀэу джэмышхышхъэ зырызэу мафэм 3 — 4 пшӀыщт. АрэушӀтэу тхьамѐфи 4 — 6 зыпшӀыкӀэ, мазэрэ зыбгъэпсэфынышӀ, етлани зы курс пшӀыщт. Мыщ ишӀуагъэ кӀэкӀо нэмыкӀ узхэм («ишемическая болезнь сердца», «варикозное расширение вен» зыфалохэрэм) яӀээгъэнымкӀи.

* Атеросклероз зӀӀэхэм, зыгу, зытхъабыл улыхэрэм апае народнэ медицинэм джыри зы шӀыкӀэ егъэфедэ. Бжыныфышхъи 5-р щыгъум хэпхъэджэнышӀ (бжыныфыщхуэ ззрашӀырэм фэдэу), ащ хэплъхъашӀт тхуэ грамм 500. А зэхэбгъэкӀухъагъэр хьалыгъум е картоф гъэжъогъэ щытӀагъэм (пюрэм) дэпшхызэ пшӀымэ, ишӀуагъэ кӀэкӀошӀт.

Бронхиальнэ астмэр

* Бжыныфыщхуи 3-у дэгъоу улыгъэмрэ лимонитфэу шӀуам-

пӀэр зэрэтелъэу, ау кӀэхэр ихыгъэхуэ лыупкӀатэм кыдэгъэкӀыгъэмрэ зэхэплъхъанхъэщ, ащ псы гъэжъогъэ гъэуучыӀыжыгъэ литрэ кӀэкпкӀэщт. АрэушӀтэу зэхэплъхъагъэр чыпӀэ мэхэхэ чыӀэтэгъэм мѐфи 5 щыбгъэтыщт, загъорэ зэхэбгъэкӀухъэхъэзэ. Нэужым ар улыжыщт, псыр кӀэкпфыщт ыкӀи джэмышхышхъэ зырызэу тфэгъогъоу мафэм уешӀошӀт ушхэнкӀэ такъикъ 20 иӀэу.

* Бжыныф улыгъэ грамм 100-м стэчаным из аркӀым изыщанэ кӀэкпкӀэнышӀ, чыпӀэ мэхэхэ чыӀэтэгъэм тхьамѐфи-

тӀурэ щыбгъэтыщт, загъорэ а зэхэлъыр бгъэсысымэ, зэхэбгъэкӀухъэхъэзэ. ТхьамѐфитӀум ыуж ар улыжынышӀ, кыкӀэкӀыгъэр бэшэрэб цыкӀу горэм ибгъэхъошӀт ыкӀи ащ хъэдэн гъожь-шӀэплъышӀоу е тхылы-пӀэ кӀепшӀэкӀынышӀ, чыпӀэ мэхэхэ чыӀэтэгъэм бгъэу-цушӀт. ГъонткӀо 25-м щэ фабэм уешӀозэ мафэм щгъогъоу уешӀошӀт ушхэнкӀэ такъикъ 15 — 20 иӀэу. АрэушӀтэу мэлъытфэгъум кыщегъэжъагъэу чӀэпыогъум нэс пшӀымэ дэгъу. Анахь макӀэм мазэрэ ныкӀорэ ар бгъэфедэн фадэ ишӀуагъэ кыкӀоыным пае.

ЛъыдэкӀуаер

* Бжыныфыщхуи 20, бжынышхъи 5 (мын дэдэхуэ), шӀуампӀи атемылӀэу, лимонитф (укъэбзыгъэхуэ, кӀэхэри арыхыгъэу), шӀоушчыгъу килограмм — мыхэр зэкӀэ зэхэбгъэкӀухъанхъэщ, псы гъэжъогъэ гъэуучыӀыжыгъэу литри 2 кӀэкпкӀэщт. Ар чыпӀэ мэхэхэм чӀш-мѐфи 2 — 3 щыбгъэтыщт. Умызыжъэу, зытетым тетэу джэмышхышхъэ зырызэу мафэм щгъогъоу ащ уешӀошӀт, ушхэнкӀэ такъикъ 20 иӀэу.

* Бжыныфышхъэ ини 4 дэгъоу уубынышӀ, ышхъэ пытэу теулубагъэу такъикъ 30 щыбгъэтыщт. АрэушӀтэу зыщыткӀэ, бжыныфыпсыр ычӀэ ехы. Джа ычӀэ ехыгъэ псым бжыныфэу хэлъыр кӀэогъанэшӀ, ыкӀылу телъыр (нахь бжыныф гъушӀэр) теохы. Адэрм аркӀэ стэчан кӀэкӀэщт, чыӀэтэгъэ чыпӀэ мэхэхэм мѐфэ 15 щыогъэты, огъу-огъоу ар бгъэсысымэ, зэхэбгъэкӀухъэхъэзэ. АрэушӀтэу щытыгъэ зэхэбгъэкӀухъагъэм ыкӀылу кыдэкӀошӀт дэгъэпсым ехыщырыр кытебгъэчынышӀ, улыжынышӀ, чыпӀэ чыӀэтэгъэм бгъэуцушӀт. УшхэнкӀэ такъикъ 15 иӀэу гъонткӀо 20 зырызэу мафэм щгъогъоу уешӀошӀт. АрэушӀтэу тхьамѐфищырэ пшӀыщт.

Зыцэ узырэм

* Цэ гъуанэу пломбэр зэрызыгъэр зэрэузырэр хэбгъэжукӀыным фэшӀ бжыныфыпсымыкӀэ гъэшӀокӀыгъэ бзыуцыф е бжыныфыщхуэ ащ иплъхъэмэ хъушӀт.

* Бжыныф улыгъэм шӀоу

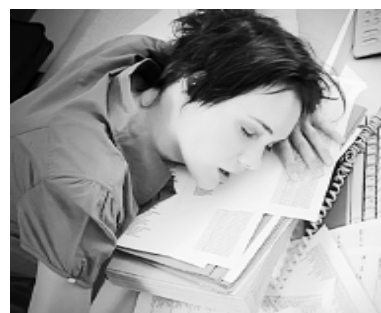

е дагъэ хэлъэу цэ гъуанэм иплъхъэмэ, узыр хигъэжъу-кӀышӀт.

* Цэлъыр пытэным фэшӀ мафэ кӀэс бжыныфыщхуэ ахэм ащыпфэмэ дэгъу.

Пшъыгъэхэм апае

* Бжыныф грамм 400 шӀабэу уубынышӀ, ащ хэплъхъашӀт лимон 24-м кӀэкӀэ-кӀырэ псыр ыкӀи дэгъоу зэхэбгъэкӀухъашӀт. Ар зэрыл банкэм ышхъэ псыпсымыкӀэ пыппхыкӀышӀт. Бгъэфедэн хуэмэ, зэхэбгъэкӀухъэхъэзэ пшӀыщт. Псы гъэжъогъэ гъэуучыӀыжыгъэ стэчаным а зэхэбгъэкӀухъагъэм фэдэу щайджэмышхым из хэплъхъанышӀ, ушхэным ыпӀэкӀэ уешӀозэ, мафэм щгъогъоу бгъэфедэщт. АрэушӀтэу тхьамафэ е тхьамѐфи-

тӀум зыпшӀыкӀэ, хэпшӀыкӀэу пкӀуачӀэ кыхъэхъо, Ӏоф пшӀэныр нахь ӀэшӀэх мэхъу.

Косметикэр

* КъамцӀычыр гъэкӀоды-гъэным пае зы бжыныфыщхуэ улыгъэм джащ фэдиз шӀоу хэплъхъанышӀ, ащ теплъхъашӀт, бинткӀэ теппхъашӀт. Мафэ кӀэс арэушӀтэу пшӀыщт.

* ШӀхъацыр имыкӀыным фэшӀ бжыныф улыгъэм кыкӀэкпфыгъэ псыр е а улыгъэ шӀабэр шӀхъашӀом дэгъоу щыпфэщт. ТӀэкӀурэ зыхэлъырэм ыуж пфыкӀэжышӀт.

*Зыгъэхъазырыгъэр
ЖАКӀЭМЫКӀО Аминт.*

Нарэхэр

*Врачым сымаджэу ыдэжэ
кӀэкӀуагъэм релӀо:
— АркӀымрэ тутыным-*

рэ уипсауныгъэ атеогъэ-кӀуадэ.

*— Ащ изакъомэ Ӏофа! —
кӀэгъуӀэ хуӀуфыгъэр. —
Ахъэу ахэм атекӀуадэррэ
зыфэдизыр пӀулагъэмэ!*

Шу зышлэрэр клэгъожьырэн

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ишлушлэ пчыхъэзэхыхъэу жьоныгъуаклэм и 22-м республикэм ифилармоние щыклоштым Къыблэ шьолъырым, тилъэкъэгъухэр зыщыпсэхуэрэ хэгъэгумэ ащызэлъашлэрэ артистхэр хэлэжъэщтых.

Урысыемрэ Абхъазымрэ язаслуженнэ артисткэу, Адыгеим инароднэ артисткэу Нэхэе Тэмэрэ илгъэс къэс тишлушлэ концертхэм ымакъэ ащэжъынчы. Къыгорэ орэдхэр цыфмэ якласэх. Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмклэ институт идоцент, орэдыло студентхэр регъаджэх. Ащ дактоу, Тэмэрэ концертхэр къетых.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестрэ игъусэу Нэхэе Тэмэрэ иконцертэу Мыекъуапэ щыкӀуагъэр Адыгеим имузыкальнэ искусствэ клэу кыхъахъагъэмэ ащыщ. Классикэм ипроиоведениехэр, урыс ыкӀи адыгэ орэдхэр артисткэ цӀэрылом къыӀуагъэх.

— Тэмэрэ Иоф дэпшлэныр Іэшлэх, зы гушыӀи зтымылоу, тызэплэмэ псынклэу тызэгурэло. Ащ фэдэ зэфыщытыклэхэр музыкальнэ искусствэм лъэшэу ищыкӀагъэх, — къеӀуатэ симфоническэ оркестрэм идирижерэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Григорий Михайловым. — Тызэгъусэу концертхэр къызэрэттыгъэр бэрэ шӀукӀэ сыгу илгыщт. Филармонием идирижер шъхьалэу Хьот Заури сыфэраз.

Кушъэкъо Сим.

— «Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэхыхъэ сидуапэу сыхэлэжъэщт, лъэкпъ орэдхэм язгъэдӀуштых, — ело Тэмэрэ.

Пщынэр «къэбгъэгъушыӀэмэ»

Пщынэмклэ орэдышбоу къебгъэлон лъэкпъыштыр макӀэп. АР-м изаслуженнэ артистэу Лыбызу Аслъан ипщынэ ыгъэбзэрабзэ зыхъукӀэ, илэпӀэсэныгъэ уасэ фэошлэ. Симфоническэ оркестрэр А. Лыбызум игъусэу филармонием щыклогъэ концертхэр зышлогъэшлэгъоныгъэхэм тэри ташыщ. Пчыхъэзэхыхъэм щыкӀагъэ хэтымылгъэуагъэу тӀорэп. ЗэхэщакӀомэ

Лыбызу Аслъан.

рагъэжъэгъэ Иофыр лъагъэкӀогъэнэу тагъэгугъэш, къыкӀэлъыклошт концертхэр нахышӀу хъуштыгъэу тшӀошлэ.

Лыбызу Аслъан симфоническэ оркестрэр игъусэу Краснодар концерт къыштитынэу зегъэхъазыры. Адыгэ музыкэр лъэкпъ зэфышъафхэм зэхаригъэхы шӀоигъу.

— Тыркуем, Израиль, нэмыкӀ хэгъэгухэм сачылагъ, — ело Лыбызу Аслъан. — Адыгэ орэдышбоу пщынэмклэ къебгъаӀозэ лъэкпъ зэфышъафхэр къыодэ-Іухэ зыхъукӀэ узэгупшысэрэр бэ.

ІэкӀыб хэгъэгумэ арыс тилъэкпъэгъумэ музыкэмклэ алъылэсы зышӀоигъо Лыбызу Аслъан игу-

хэлхэр иных. Адыгабзэр, титарихъ зымышӀэхэрэ ныбжыкӀэхэм нахыбэрэ алуӀэ, тиорэдхэмклэ адэгущыӀэ шӀоигъу. Пщынэр «къыгъэгущыӀэзэ», лъэкпъ шӀэжъым имэхъанэ зыктырегъэӀэты.

АшӀэ, къыкӀэунчӀэх

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Кушъэкъо Симэ бэмышӀэу Германием, Тыркуем ащылагъ, лъэкпъ зӀукӀэгъухэм ахэлэжъагъ.

— Тиadyгабзэ икъэухъу-мэн нахышӀоу тыдэлэжъэн фэе, — игупшысэхэм ташегъэгъуазэ Кушъэкъо Симэ. — Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэхыхъэхэр тирайонхэм ащызэхашӀэнхэу сыфай. Къуаджэмэ адэсхэм нахыбэрэ талукӀэмэ ишӀуагъэ къэкӀошт.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкӀырэр: Адыгэ Республикэм лъэкпъ Иофхэмклэ, ІэкӀыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэкпъэгъухэм адырӀэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыдэщылэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкӀыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Иофхэмклэ,
телерадиокъэтын-
хэмклэ ыкӀи зэлъы-
ІэсыкӀэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чӀыплэ гъэлары-
шӀапл, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышъып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмклэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кӀыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажъэхэр-
эмрэ яеплъыкӀэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кӀышты. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкӀи къэ-
зытхыгъэхэм
аӀэкӀэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
3536
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1152

Хэутыным
узщыкӀэгъэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкӀэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

ДУНЭ ФЕСТИВАЛЬХЭМРЭ НЫБЖЫКӀЭХЭМРЭ

«Мыекъуапэ инэфыльэхэр»

«Зэкъошныгъэм икъашъу». Я II-рэ Дунэ клэлэцӀыкӀу фестивалэу Владикавказ щыкӀуагъэм джары зэреджэгъэхэр. Адыгэ Республикэм икыгъэ ансамблэу «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» шӀухъафтын шъхьалэу «Гран-при» зыфилорэр къыфагъэшъошагъ.

Дагъыстан, Чэчэным, Темыр Осетием, Азербайджан, Армением, Къэбартгэ-Бэлыкъарым, Адыгеим, нэмыкӀхэм якӀэлэцӀыкӀу къэшъоӀо купхэр Дунэ фестивалым щызэнэкъокугъэх. «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» яхудожественнэ пащэу, Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу Къулэ Мыхъамэдрэ купым къашъохэмклэ икӀэлэгъаджэу, Адыгеимрэ Къэбартгэ-Бэлыкъарымрэ язаслуженнэ артистэу Нэныжъ Айдэмыррэ къызэрэтаӀуагъэу, тиныбжыкӀэхэм фестивалым дэгъоу зыфагъэхъазыргъ.

Адыгэ шъуашэм идэхагъи, тилъэкпъ къашъохэм гупшысэ хэ-хыгъэ зэрэхэлъыри зэнэкъокум Іупклэу къышагъэлъэгъуагъэх.

Къашъом псэ къыпагъаӀэзэ тилъэкпъ искусствэ ишъэфхэр пчэгум къышчызӀузыхыгъэ ныбжыкӀэхэм жорим итхъаматэу, Урысыем икультурэ щызэлъашӀэрэ В.М. Захаровым гушыӀэ фабэхэр къафиӀуагъэх, къыкӀэлъыкӀошт Дунэ фестивалым хэлэжъэнэу «Мыекъуапэ инэфыльэхэр» зэхэщакӀохэм Владикавказ рагъэблэгъагъэх.

НэкӀубгъор зыгъэхъазыргъэр ЕМТӀЫЛЬ Нурбий.

Ансамблэу «Мыекъуапэ инэфыльэхэр».